c Irca secū
dum librum sententiaꝝ
disputādo questionē p̄/
uiam ⁊ ꝯtinuando ma/
teriā de ꝑfectionib⁹ in p̄/
mo ꝑncipio meo tactaꝫ.
formo talē q̄ōnē. Utrū ōis ꝑfectio regni cre
ati possit q̄ad se totū ⁊ i singul' suis ptib⁹ au
geri vel minui? Intelligo aūt per regnum
creatū: totam multitudinē reꝝ dependentiū
partes eius voco: quantūlibet entitatem
dependentē. Que questio vnū suppōit
vicꝫ. ꝙ aliquid sit regnū creatuꝫ. scd̄o que/
rit: vtrū illud in se toto ⁊ in q̄libet ei⁹ par/
Contra supposi. arguit' 1. te possit esse magis ꝑfectū. ¶ Contra sup/
positum arguit' sic. Creatio nō est possibil'.
ergo suppositū falsum. ꝯsequētia nota est
et aūs probat' sic. q2 ad creatiōem requirit'
ꝙ aliqd fiat ex nō ente. mō hoc nō est pos
sibile. igit'. maior ptꝫ de se. q2 in hoc differt
generatio a creatōe: ꝙ ipa fit ex ente: crea/
tio ex nō ente. Et per btm Augustinū li. di
uersaꝝ questionū ad Orosiū dicentē. Ani
ma p̄mi homis ex nihilo facta est. ḡ ex nō
ente. minor ptꝫ. q2 hec est vna affirmatiua
cuius p̄dicatū pro nullo supponit. quia li
nō ente nō plus supponit q̄ hic terminus
chimera. ita nullo mō pōt aliqd esse non
p q̄sito arguit' 2. ens. ¶ Pro quesito quo ad p̄mā parteꝫ ꝙ
regnū creatum possit perfici: quo ad se to/
tum. pbat'. quia quotidie fit ꝑfecti⁹. ergo.
ꝯña nota est. aūs ptꝫ p nouaꝝ aniaꝝ rō/
naliū creatōem. Uñ Aug. libro. x. sup Ge
nesim. c. xvi. Animas hominū sigillatim
nouas dat deus: sꝫ ꝙ ex illis perficiat to/
tū vniuersum. ptꝫ quia habet totā ꝑfecti/
onē quā ante: ⁊ cū hoc plus. scꝫ. ꝑfectōem
arguit' 3 noue aniē rōnalis. ¶ Tertio arguit' ꝙ pos/
sit ec in singul' suis ptib⁹ ꝑfici. q2 in singul'
partib⁹ ꝑfecti⁹ erit post diē iudicij. igit'. cō
seqntia nota est. pbat' aūs. q2 tūc erit lux
lune sic lux sol' ⁊ erit lux solis septuplr sicut
lux septeꝫ dieꝝ. Esaye. xxx. ⁊ ad hoc sequi
tur omniū corpoꝝ ꝑfectius lumē. ḡ quod/
libet corpus post illū diē erit ꝑfectius: sed
nō min⁹ vid' ⁊ de spūalib⁹: q2 magis est de
us sollicit⁹ de ꝑfectōne spūali q̄ corpali. ḡ
aūs est verum. ¶ Sed p supposito ꝙ sit a
p sup. arguit' 4 liqd̄ regnū creatum habet' Geñ. in princi/
pio. cum d'. ꝙ in p̄ncipio creauit de⁹ celū
id est spūalē creaturā. ⁊ terrā. i. corpoream
creaturā. vt dicit btūs Aug. ⁊ Ecci. xviij.
Qui viuit in eternū creauit omia simul. ḡ
est aliqd regnū creatū. ¶ Sed in ꝯtrium q̄/ ꝯ q̄situꝫ
siti est textus ibidē. c. ij. vbi d'. Igit' perfe/
cti sunt celi ⁊ terra: ⁊ omis ornatus eorum
modo ꝑfecto ñ pōt fieri additio: vt dic cō
mentator p̄mo celi. ⁊ p̄hus. v. meth. In q̄
stione erunt duo articuli. p̄mus erit de q̄si
to. secundus de supposito.

Quantum ad pri/
mū noto: ꝙ per regnū creatum itelligo vni
uersitatē entium dependentiū: de quo ad me Arti. 1
lioratōem totius dixi sup questio. xliij. pri
mi libri nota circa distinctōem. xliiij. illi⁹
in qua magister tractat illā materiā ar. ij.
eiusdē. ⁊ ido nō plus de hoc hic: sꝫ soluꝫ de
partib⁹ an singule possit augeri vel minui
in ꝑfectione: seques erit sermo. ¶ Scd̄o p̄ Notā. 2
mitto ꝙ partes vniuersi dependentis sunt
duplices. quedā sunt sbstātie. quedaꝫ ac/
cidētia. Item sbstantiaꝝ quedā sūt corpo
ree. quedā incorporee vt satis habet' a phi
losopho. 4. meth. scd̄a hr̄ ab eo. xij. meth.
¶ Tertio noto ꝙ ꝑfectōem augeri vel mi/ 3
nui pōt intelligi dupl'r. Unō mō extensiue
vt ꝙ sit plus extensa q̄ ante: vel in indiui
duo vno: vel in spē vna. q2 in suis supposi
tis magis multiplicata. Alio mō intensi/
ue. puta q2 esset vno tempe intēsior: ⁊ alio
modo remissior. ¶ Quarto noto ꝙ solū lo 4
qui volo de ꝑfectōe essentiali rei: nō de ac
cidētali. q2 de illa manifestū est ꝙ pōt in/
tendi ⁊ minui in mltis. potest em̄ ꝑfectio
hominis in sciētijs ⁊ virtutib⁹ minui ⁊ au
geri ¶ Quinto noto ꝙ vniuscuiusqꝫ rei sua
perfectio essentialis in eodē ꝯsistit in quo 5
suum esse. Hec e fuit p̄ma ꝯclusio scd̄i arti.
in p̄mo meo p̄ncipio: ⁊ ido nō probo eaꝫ h
¶ Sexto ego suppono cū p̄ho in p̄ntis. ⁊ i 6
p̄mo phisicoꝝ: ꝙ nulla sbstantia pōt intē/
di vel remitti. Istud etiā nō probo hic. q2
fortassis alias de hoc erit s̄mo. ¶ Septio
suppono ꝙ plurime res forte accidētales 7
in sua essentia p̄nt intendi ⁊ remitti. ptꝫ p
p̄hm in p̄nto qlitatis: dicētis. ꝙ q̄litas su
scipit magis ⁊ min⁹. Et btūs Aug⁹. dic ꝙ
charitas meret' augeri: vt mereat' ꝑfici. Di
scipuli etiā in euāgelio orabant dicentes
Dñe adauge nob fidē. ⁊ ḡ hec omia vidē
tur catholice ⁊ philosophice dicta. ¶ Oc/
tano suppono. ꝙ intensio in qualitatibus 8
remanētib⁹ fit per additōeꝫ gradus ad ḡ/
duꝫ. h ꝯsuenit pbari in phisica: ⁊ in q̄stio

Cōcl'o. 1 nibꝰ de charitate poſtea ꝓbabit᷑. ¶ Illis p̄miſſis ſit p̄ma concluſio hec. Licȝ nullius ſb̄ſtantie indiuiſibilis ꝑfectio nec intenſiue nec extēſiue augeri poſſit nec minui: nihil tamē ꝓhibet ſb̄ſtātie corporee ꝑfectionē: que intēſiue nec maior nec minor eē pt in quibuſdā plus vel minus extendi. ꝓrima pars ptȝ. q2 ſb̄ſtātia indiuiſibilis nō pōt extendi plus vel minꝰ. cū nō habeat ꝑtes. ergo nec eius ꝑfectio. ꝯña tenet ꝑ quītū notabile. q2 ꝑfectio angeli eſt ip̄e angelus. Item ſc̄da pars ⁊ tertia patēt. q2 ſb̄ſtātia nō ſuſcipit magis nec minꝰ. ḡ intēſiue nō pōt fieri maior. vel minor. ꝯña nota ē. aña eſt ſexta ſuppoſitio. Quarta pars ꝙ aliq̄ ſb̄ſtantie poſſunt extendi ⁊ minui. ptȝ in viuentibꝫ.

Dubia ¶ Sed forte dicet᷑. vtrū ne ſemꝑ ſb̄a extēſiue ꝑficiet᷑ cū ip̄a plus extendit᷑. Sc̄do vtrꝝ ſb̄ſtantie corporee perpetue. vt celū ⁊ p̄ma materia poſſint plus extendi.

Ad 1 ¶ Ad p̄mā dubitatōnem dico ꝙ cum ſb̄a plus extendit᷑ ꝑ natural' q̄ntitat̄ debitū additamentū: ſic fit in viuentibus ꝙ tūc extēſiue ꝑficit᷑. notū em̄ eſt ꝙ extēſiue ꝑfectior eſt hō: q̄ñ ſue q̄ntitatis naturalē terminū attingit: q̄ȝ quādo adhuc continue ad illū terminū tendit vel q̄ñ ab eo deficit. Sc̄do dico ꝙ bene ſtat aliq̄d extēdi quātitatiue ꝑ rarefactōem vel laxatōeȝ vl' in naturalē aliā extenſionē: ⁊ nō ꝑfici extēſiue. immo forte imꝑfici eo ꝙ illa extenſio repugnat forſitan nate indiuidui

Ad 2 ¶ Ad ſecundā de celo ⁊ de materia p̄ma ſatis dc̄m eſt in dicta queſtio. xliij. p̄mi.

Cōclo. 2 ¶ Sc̄da cōcluſio. multaꝝ q̄litatū eſſential' ꝑfectio pt intendi ⁊ remitti. ꝓbat᷑ ſic. q2 om̄is forme gradualis que nō eſt ſūma eſſential' perfectio pōt augeri ⁊ minui. ſȝ mlte qualitates ſunt forme ḡduales: ⁊ nō ſūme. igit᷑. ꝓbat᷑ maior. q2 forma gradualis nō ſūma pt intendi ⁊ remitti. vt caliditas. ⁊ ḡ cū ipſa ſit ſua ꝑfectio. vt dc̄m eſt in. v. notabili. ptȝ ꝙ etiā ſua ꝑfectio pōt intendi ⁊ remitti. poſſet em̄ de q̄libet tali expoſitorie h̄ probari. Confirmat᷑. q2 quero quid ſit eſſential' perfectio caliditatis remiſſe: ſi dicis ꝙ ē ipſa tunc cū ip̄a pōt augeri vel minui. vt dictū eſt in ſuppoſitōe ſeptima: ſequit᷑ ꝙ ꝑfectio et nō pōt dici ꝙ ſua ꝑfectio ſit aliud q̄ȝ ip̄a per q̄ntū notabile.

Corre. 1 ¶ Correlariū in formis gradualibꝫ nō opꝫ oēs formas eiuſdeȝ ſp̄ei ſp̄ealiſſime eſſential' eſſe eiuſdē ꝑfectionis eſſentialis. q2 nō om̄es habent eq̄le ꝑfectum eſſe. q2 q̄ amplius accedit ad ḡdū ſummū: ꝑfectius habet eſſe: ⁊ ergo etiam habet maiorē ꝑfectōem eſſentialē: ꝑ q̄ntū notabile. cū idem ſit eſſe rei et ſua perfectio.

Corre. 2 ¶ Sc̄m correlarium. Mlte talium poſſunt augeri ⁊ minui extēſiue ⁊ intēſiue. ptȝ ꝙ intenſiue ꝑ ꝯclōnem: ⁊ in q̄litatibꝫ multis ad eaꝝ intenſionē ſi ſint rarefactiue: ſequit᷑ eaꝝ extenſio ⁊ ad eaꝝ remiſſionem ſequit᷑ eaꝝ diminutio: ꝑpter cōdēſationem: oppoſito mō eſt ſi ſint condenſatiue.

Cōclo 3 ¶ Tertia ꝯcluſio. aliquaꝝ partiuꝫ vniuerſi ꝑfectio nequit augeri vel minui: extēſiue. pōt tn̄ intēſiue. ptȝ ꝯcluſio de q̄litatibꝫ anime intellectiue: vel etiā volūtatis. he em̄ nequeūt extendi cum ſint in ſb̄iecto indiuiſibili: pn̄t tamē intēdi ⁊ remitti. vt ꝟtutes ⁊ ſcientie.

Corre. rnſale ¶ Correlariū reſpōſale. partiū regni creati ꝑfectio in quibuſdam nec intēſiue nec extēſiue pōt augeri nec minui. In quibuſdā pōt extēſiue: ſed nō intenſiue. in quibuſdā pōt intenſiue: ſed nō extēſiue. ⁊ in quibuſdā pōt ⁊ intenſiue ⁊ extenſiue. Pria ps pȝ per p̄mā ptē ꝯclōnis p̄me de ſb̄ſtātijs indiuiſibilibꝫ. ſecunda ps per ſc̄dam partē eiuſdē. tertia ps ptȝ per ꝯclōnem tertiā. ⁊ quarta ps pȝ per correlariū ſc̄m ꝯclōnis ſc̄de. ſ. de qualitatibꝫ p̄mis ⁊ alijs hmōi: que pn̄t intendi ⁊ extendi. Hoc de p̄mo ar. ⁊ de q̄ſito.

Quantuȝ ad ſecū-

Ad. 2. arti. occurrūt. q̄ue dum articulū reſtat videre de ſuppoſito. Ubi p̄mo videre volo: vtrū ſit aliquod p̄mū p̄ncipiū entiū. Sc̄do. vtrum hoc lumine naturali ſit ꝯcedendū. Tertio. dato ꝙ ſit: vtrū hoc ſit omniū alioꝝ productm̄. Quarto: an poſſit creare: quid ſit creare: ⁊ quō differat a ḡnare. ⁊ ibi de q̄ſito. Et quīto: an in lumine naturali regnū creatū ſit ponendū.

Nota. 1 ¶ Quo ad p̄mū eſt aduertēdū: ꝙ ſi eſſet ꝓceſſꝰ ī īfinitū in cauſis eſſentialiter ſb̄ordinatis efficiētibꝫ: tūc nullū eēt p̄mū p̄ncipiū efficiens entiū. ptȝ. q2 in infinitis nullū eſſet p̄mū: ſed om̄ia eſſent media. vt habet᷑. ij. meth. Item ſi eſſent duo entia indepēdentia: tūc nullū eſſet p̄muȝ p̄ncipium omniū entium alioꝝ. vt notuȝ eſt.

Nota. 2 ¶ Sc̄do eſt notandū: ꝙ de iſto p̄mo dictū eſt q̄nta q̄ſtione p̄mi circa diſtinctōeȝ ſc̄dam ⁊ tertiā. ⁊ tacte fuerūt rōnes q̄s poſſent pro ſe facere. Manicheus cū ſuis ſeq̄cibꝫ volens eſſe duo p̄ncipia. vnū bonoꝝ

Cōcl'o.i

et aliud maloꝝ:atq; ſolute. ⁊ ideo de hoc h̄
breuiter eſt tranſeundū. ¶ Quibꝰ pmiſſis
eſt pma ↄcluſio. Firmiter eſt credenduz et
rōne naturali pōt probari:ſolum eſſe vnuz
pmū pncipiū omniū entiū alioꝝ in gene/
re cauſe efficiētis. Iſta fuit ibidez poſita ⁊
pſuaſa. Et pōt probari rōne phi.ij. meth.
ſic quia ſi nō:hoc vel eſſet qꝛ pcederet̄ i in/
finitū in cauſis eſſentialiter ſbordinat̄. vl'
qꝛ eſſent duo pncipia:in cauſis ſbordina/
tis finitis. ⁊ nullo modoꝝ pōt dici.igitur.
maioꝛ ptꝫ p pmū notabile:et minoꝛ q̄ ad
primā partē.ſcꝫ ꝙ nō ſit pceſſus in infini/
tum pbatur rōne phi in loco pdicto. q̄a ſi
infinite eſſent cauſe eſſentialiter ſbordina/
te ſic ꝙ poſterioꝛ nō poſſet eſſe nec agere ni/
ſi cum poꝛe:ipe nō eſſent ſbordinate. ergo
nihil pduceret. ḡ nihil fieret. ↄñe note ſūt:
et añs probat̄ ex mēte phi ibidem. qꝛ nlla
poſſet aſſignari ratio ordinis.igit̄. pꝫ añs
qꝛ ille ordo nō poſſet ſeipum facere. qꝛ ni/
hil facit ſe. nec pma cauſa eū faceret:quia
nulla eſſet pma in infinitis. Nec poſſet po/
ni a caſu:cuꝫ eſſet ſp:nec ꝙ aliq̄ cauſa me/
dia eū faceret. qꝛ media in eſſentiali ſuboꝛ/
dinatis nō eſt cauſa ſupioꝛis. Nec poſſet
dici ꝙ ille ordo eſt a nullo. qꝛ oīa q̄ ſunt
in eo ſūt ſbordinata. ḡ oportet ponere aliq̄z
cām et rōnem ordinis. ḡ nō eſt poſſibile ꝙ
ſit ſbordinatio. ¶ Cōfirmat̄. qꝛ ſignat̄ tri/ Confir.
bus cauſis inter tales infinitas:inter illas
nullꝰ eſt ordo. ḡ nec inter infinitas. ↄña no/
ta eſt. qꝛ magis eſſet ordo in tribꝰ eaꝝ q̄ i i/
finitis. ptꝫ añs. qꝛ ſignatis tribꝰ eaꝝ. vt a.
b.c. nō plꝛes cauſe ſunt ſup vnā eaꝝ: q̄ ſu/
per quālibet aliaꝝ. ḡ nō ſunt ſbordiate. ↄſe/
quētia videt̄ nota. qꝛ in ſbordinatis infe/
rioꝛ habet plꝛes ſup ſe. ⁊ añs pꝫ. qꝛ quelibet
eaꝝ haberꝫ infinitas ſup ſe:quibꝰ nlla ſūt
plura. Scōa pars minoꝛis fuit idicta que/ q̄ ad .2. partem.
ſtione pbata.ſcꝫ ꝙ nō ſunt pla pma effici/
entia independentia. ¶ Scōa ↄcluſio quo/ Cōcl'o.2
ad ſcōm mēbꝛū eſt ꝙ licꝫ lumine naturali cō/
uincibile ſit eſſe vnū pmū qd̄ eſt cauſa om/
niū alioꝝ efficiēs pducens vel ↄſeruās. tñ
nō eſt in eo deducibile ꝙ ſit oīa pducens
de nō eſſe ad eſſe. Prima ps eſt ↄcluſio p̄/
cedens. Scōa ps pbat̄. qꝛ in lumine na/
turali nō eſt deducibile ꝙ materia pma ſit
pducta de nō eſſe ad eſſe.igit̄. ↄña nota eſt
et añs pbat̄. qꝛ vel p gñatōem:⁊ hoc non:
qꝛ ipa eſt ingñabil'. vel p creatōem. ⁊ h̄ nō.
qꝛ creatio in lumine naturali nō pōt pba/

ri eſſe poſſibilis. vt poſt dicet̄. Eodē mō poſ/
ſet argui de celo ⁊ aliis mīīs:q̄ in lumine
naturali ponunt̄ ppetua. ſic de mūdo. de ce/
lo. de intelligētiis mouētibꝰ. ⁊ aliis hmōi.
¶ Correlariū. q̄uis in lumine naturali po/ Corre.1
nat̄ vnū pmū a quo oīa hñt eſſe:ad mīꝰ
via ↄſeruatōis: tñ nō ponit̄ in illo lumine
ꝙ oīa ab illo pmo habent eſſe via pdu/
ctionis de nō eſſe ad eſſe. Prima ps pꝫ. qꝛ
ñ ē poſſibile ē naturale lumē ſolū inſeq̄n/
do ꝙ ſint plura indepēdētia: p pmā partē
ↄcōnis ⁊ p ↄcōnem pmā ⁊ eius pbatōez.
Et p dicta in q̄ſtione pmi libri de vnitate
dei. Scōa ps patꝫ ex ſcōa parte ↄcōnis.
¶ Scōm correlariū. phs purū lumen na/ Corre..2
turale ſequēs poneret pla pma in diuerſ
generibꝰ cauſaꝝ. ptꝫ. qꝛ poneret pmū īde/
pendēs ⁊ pmū in gñe cauſe material'. p ſe/
cundā partē ↄcōnis. ¶ Tertiū correlariū. Corre.3
auctoritates phi pmo celi. qua dicit:ꝙ a p̄/
mo ente oībꝰ denuatū eſt eſſe. ⁊ .xij. meth
ꝙ a deo depēdet celū ⁊ tota natura:intelli/
gende ſunt ↄſeruatiue ab eterno reſpectu
pme materie:⁊ p intelligentiaꝝ celeſtiuꝫ ⁊
ſpheraꝝ celeſtiū. Et ꝙ hec ſit mens philo/
ſophi. ptꝫ pmo celi:vbi ſtatim poſt dic. ꝙ
extra celum ſūt entia optimā vitā ducētia
quā perficiūt ex toto eterno. ḡ ponit pla en/
tia eterna a pte ante. ⁊ .xij. meth. pōit tot i/
telligētias motrices quot motꝰ celeſtes. q̄ſ
oēs ponit eternas:licet ↄſeruatiue depē/
dentes. ¶ Sed ↄ̄ dicit q̄dā doctoꝛ ſic. om/ obiectio
ne qd̄ ſibi derelictū ē nō ens:pſuppōit cau/
ſam pductiuā. ſed oē qd̄ eſt citra deum
eſt hmōi. ḡ maioꝛ videt̄ nota. ⁊ minoꝛ pꝫ.
qꝛ nihil citra deum poſꝫ remanere niſi cō/
ſeruatum ab eo etiā in lumine puro natu/
rali. ¶ Cōfirmat̄ ſic. qꝛ in lumine naturali
ↄcedendum eſt ꝙ deus entia libere conſer/ Confir.
uat. ḡ ꝙ pōt nō ↄſeruare. ḡ poteſt eſſe ipſe
ſolus. ptꝫ vltima ↄña: ſi nihil aliud coſer/
uaret. ⁊ pꝫ pma. quia q̄cq̄d aliq̄d libere fa/
cit pōt id nō facere. ⁊ ptꝫ pmū añs. qꝛ agit
per intellectū ⁊ voluntatē. xij. meth. ḡ libe/
re. ¶ Item abſurdum eſſet dicere ꝙ coacte
ſūc vltra:poſſibile eſt ꝙ nihil ſit niſi deus
ergo materia pōt deficere a pte poſt. ḡ pōt
incepiſſe a pte añ p pceſſum phi pmo celi
qꝛ quicquid eſt ingñabile etiā eſt incorru/
ptibile. nec imagiatio capit ꝙ aliq̄d ſit ne/
ceſſariū a pte an:⁊ ↄtigēs a pte pꝰ. ¶ Pro
ſolōne iſtoꝝ eſt notandū ꝙ duplex eſt liber/ Nota.
tas. ſcꝫ complacētie. ſ. q̄ aliq̄d pducit rem

ſuę proprię bonitatis gratia. qꝛ cōplacet
ſibi in ꝓducto. Alia eſt libertas oppoſitio
nis. quia aliq̇d ꝓducit rem ſic ꝙ oībꝫ alijs
eodem mō ſe habētibꝫ poſſet ipam nō pro
ducere. ſic hęc dicta fuerūt. x. queſtio. ṗmi
Notā. 2 libri. ¶ Scdō eſt notandū ꝙ phs in puro
ꝓ solōne lumine naturali diceret: qꝛ creatōem ⁊ an
illaꝝ ob nihilatōem nō ponit: vt poſt dicet ꝙ deus
iectionū ab eterno ꝯſeruat res: vel eternalr̄ in eē cō/
ſtituit: libertate ꝯplacentię. nō ꝙ habeant
eſſe poſt nō eſſe: eo ꝙ ſemꝑ fuerūt. Vñ ſcḋm
eum nō ſūt facta: nec ꝓducta proprie: pñt
tñ dici eternaliter in eſſe ꝯſtituta: vel eter
nalr̄ ſeu coeterne deo ꝓducta: eo ꝙ eterna/
liter a deo emanata. Quēadmoduꝫ ſi ſol
et ſua lux eſſent eterna: etiā eternū eſſet lu
men circa ſolē: ⁊ eſſet a ſole eternalr̄ effecti/
ue vel ꝓductiue ſine initio. nō tñ eſſet fa/
ctū ꝓprie vel ꝓductum ex tpe: cū nō habe/
ret eſſe poſt nō eſſe. Sic ponit phs lumen
naturale inſeq̄ns: ꝙ deus naturali ſua boi/
tate eternalr̄ res in eſſe ꝯſtituit: nō liberta/
te oppoſitōis. qꝛ hāc Ariſtoteles vl' lumē
naturale reputat includere mutabilitatē:
et ſcḋm alias ⁊ alias circūſtātias poſſe alit̄ ⁊
aliter agere ⁊ deliberare. Vñ ꝯmētator. viij
phiſi. a volūtate antiq̄. i. dei. non fit actio
noua. Sꝫ libertate ꝯplacētię qua ſuꝑpi⁹
gratia vult alijs benefacere. Et ꝙ hęc fuit
mēs phoꝝ magis ꝓbabiliter loquētiū: pa
tet ꝑ btm̄ Aug. x. de ciui. dei dicentē. ꝙ pho
rum ponētiū eternitatē mūdi fuit duplex
opinio. Quidaꝫ em̄ poſuerūt ꝙ ſbāa mūdi
nō ſit a deo: ⁊ hoꝝ eſt intolerabil' error: ⁊ ex
neceſſitate refellit̄. Quidā aūt ſic poſuerūt
mūdū eternū ꝙ tñ mundū a deo factuꝫ di
cerēt. intellige emanatū: nō ꝙ habuit eſſe
poſt nō eſſe. ſequit̄: nō em̄ mūdū tpis initi
um volūt hre: ſꝫ ſuę creatōis initiū id eſt.
ſuę emanatōis: vt quodā mō vix intelligi
bili ſemꝑ ſit factus. i. ſꝑ in eſſe ꝑfecto cōſti
tutus. Volūt em̄ ꝙ deus ſit cauſa efficiens
mūdi ſibi coeterni: ſicut eterna lux eēt eter
ni luminis. nō ꝙ fecerit eū vel ꝓduxerit de
nō eſſe in eſſe. ſemꝑ em̄ fuerit: ſꝫ ꝙ euꝫ gra/
tia ſuę ꝓprię bonitatis eternaliter ꝓduxe/
rit tanq̄ꝫ ab eo manātē. ¶ Forte dices. i lūi
obiectio ne natāli ponit̄ mūd⁹ etnalr̄ ꝓduct⁹. ḡ de
ꝯ solōnē us eſt cauſa mūdi ⁊ oīm alioꝝ ꝓductiue.
dictā in qḋ eſt ꝯ ꝯclōnem tuā. R. ꝙ facere ꝓprie di
ꝯtrium. cit rem ꝓducere: q̄ ante nō fuit. ⁊ ita ꝓdu/
cere effectiue. ⁊ qꝛ mund⁹ in lumine natu/
rali ſꝑ ponit̄ fuiſſe: nō dr̄ factus: nec effecti
ue ꝓductus. ſed magis ſꝑ conſeruatus: vl'
eternaliter emanat⁹. vt ſi pes eternalit̄ ſte/
tiſſet in harena: veſtigiū eſſet a pede. ſꝫ nō
ꝓprie factū nec effectiue ꝓductū. qꝛ nullo
tpe factū: ſꝫ potius emanās eternalr̄ a pe/
de. Et idō negat̄ ꝯña deus eternalr̄ produ
cit mundū: ḡ eſt ꝓprie producēs. nihil em̄
in lumine naturali vocaret̄ ꝓprie ꝓducēs
niſi ꝗ facit rem eſſe poſt nō eſſe: ſꝫ eternalit̄
ꝓducens cōſeruans appellat̄. Poſſet tñ ꝗ
vellet ꝯcedere in lumine naturali: ꝙ deus
eſt ꝓducens ⁊ efficiēs mūdū coeue ⁊ coet̄/
ne ſibi: ſꝫ nō de nō eſſe ad eſſe. Et in theolo
gia fere eſt ſilis mod⁹ de eterna filij gñatio
ne. dicim⁹ em̄ prēm ꝓducere filiū libertate
cōplacentię: ſꝫ nō oppoſitōis. vt dictū fu
it in queſtione. x. ṗmi libri. nō tñ eſt tota/
liter ſil'e. qꝛ deus ponit̄ cauſa efficiēs vel cō/
ſeruās mūdi: nō aūt pater filij. ¶ Per hęc
rn̄det̄ ad rōnes. ¶ Ad ṗmā diceret phs vt Ad .1.
puto: ꝙ eterna ſeu coeterna deo ſic intelli/ obicōem
gentię vel materia: nō poſſūt ſibi derelinq̄
qꝛ reputaret annihilatōem impoſſibilem
ſic creatōem. diceret em̄ ꝙ deus neceſſitate
ſuę ꝓprię bonitatis eternalit̄ vellet tlia cō
ſeruare: nec alr̄ poſſet velle. ⁊ idō nō ꝓſup/
ponūt talia cām producentē de nō eſſe in
eſſe: ſꝫ ꝯſeruantē ⁊ eternaliter dantē eſſe: ſi
cut eternū lumē eternā lucē. vñ ad formā:
minor catholice itellecta ē negāda. qꝛ ſup/
ponit: ꝙ oīe ens aliud a deo pōt ſibi dere
linqui. ħ lumē naturale nō pōit: q̄uis ca/
tholice veꝝ ſit. ¶ Ad ꝯfirmatōem diceret
ꝙ deus libertate ꝯplacētię entia libere ꝯſer/ ad ꝯfir.
uat: ⁊ nō libertate oppoſitōis. ⁊ ſic rō non
procedit. ¶ Tertia ꝯcluſio eſt. ꝙ ſic catho
lice oīe ens citra deū a deo factū ponitur: Cōclō. 3
ita in lumine naturali oīe qḋ fit etiā pro tertij ar.
ductiue a deo fieri dr̄. Prima ps ptꝫ per il/
lud Gen̄. ṗmo. In ṗncipio fecit deus celū
id eſt ſpūalē. ⁊ terrā. i. corpalem creaturaꝫ
Et Joh. j. Omia ꝑ ipm facta ſūt. Sꝫ ſe
cūda pars ꝓbat̄. qꝛ in lumine naturali po
nit̄ deū actiue mouere celū. ḡ oīe qḋ fit: ꝓ/
ducere effectiue. tenꝫ ꝯña. qꝛ illo motu di
cit phs: oīa quę gñant̄ ſeu fiūt: fieri. pri/
mo metheoroꝝ in ꝓlogo. neceſſe eſt hunc
mundū inferiorē eſſe cōtiguū lationibꝫ ſu
perioribꝫ: vt tota eius ꝟtus inde gubnet̄. ⁊
ij. celi idem. ij. de gñatōne idem. aūs ptꝫ ꝑ
phm. xij. meth. dicentē. ꝙ numer⁹ ſbarum
ſeparataꝝ ē iuxta numeꝝ motuum celeſtiuꝫ
Et phs. xij. meth. ꝓbat ṗmū motorē mo/

nere in.v.c.effectiue.⁊ poſt in eodē.c. pro/
bat ꝙ iſte motor eſt deus.⁊ ſunt plīme au/
ctoritates cōmētatoris ad h̄.xij.metha. ⁊
viij.phiſi. Et probat rōne.qꝛ vl' deus mo/
uet p̄mū mobile:⁊ habet ꝓpoſitū. vel ali/
quis motor ſb ipo.⁊ ſi ſic.vl' hūc dirigit de
us ſuo intellectu ⁊ volūtate ad ſic mouere
et ſi ſic:tunc deus p̄ncipaliꝰ mouet primū
mobile q̄ȝ ipe:eo ꝙ ipe nō mouet niſi put.
determinat itellectu dei ⁊ volūtate ad mo
uere. Itē tunc fruſtra poneret aliꝰ motor a
deo pro motu p̄mi mobilis .⁊ ptʒ ꝯn̄a.qꝛ
eadē facilitate intellectꝰ ⁊ volūtatis q̄ di/
rigit motorē ad ſic mouere:dirigeret mobi
le ad ſic moueri .Uel dices ꝙ nō dirigit ⁊
ſi ſic:tūc ille motor poſſet ꝑ ſe ſufficiēt mo
uere ſine directōe p̄mi.nō ergo depēderet
in mouēdo a p̄mo:qđ in lumine natura/
li eſt abſurduʒ.⁊ plīme alie rōnes ad hoc
ſolent fieri.xij.meth.de quibꝫ nō eſt ad pre
Corre.1 ſens.¶ Ex p̄ma parte ꝯclōnis ſequit ꝙ ſo/
lū eſt vnū neceſſe eſſe ſiue neceſſariū. vocā
do neceſſariū ſimpliciter qđ nō pōt nō eſſe
Corre..2 ptʒ.qꝛ omia alia ſūt a deo ꝓducta. ¶ Se/
cundū.ꝙ q̇cquid nō eſt deus eſt ꝯtingenſ
Corre.3 eſſe.ſequit ex eodē.qꝛ q̄nq̄ȝ nō fuit.¶ Ter/
tiū.ꝙ q̇cquid eſt ⁊ nō eſt deus:eſt ex gr̄a ⁊ li
bera volūtate dei ꝯſeruātis.ptʒ.qꝛ vl' ſic. et
habet ꝓpoſitū. vel eſſet ex debito iuſticie.⁊
hoc nō.qꝛ deꝰ nequit eſſe ꝓprie debitor ad
cōſeruare.qꝛ licet angelū ſtantē i bono cō/
firmauerit:eo ꝙ ſe ad deū cōuerterit:tamē
in h̄ deū nō fecit ſuū debitorē.qꝛ ꝙ ſe ad de
um cōuertit h̄ ei deus gratioſe ꝯceſſit cū eo
ad illā cōuerſionē coagēdo ⁊ volūtatē ſuā
ad hoc ꝑueniēdo.vel ex neceſſitate nature
et hoc nō:ꝑ correlariū p̄mū.⁊ ptʒ ꝑ aplm̄
p̄me ad Corinth.iiij.c. Quid habes qđ n̄
obiectio accepiſti?¶ Sȝ ꝯtra ſcđaȝ ptē ꝯclōnis pt
inſtari.qꝛ.ij.de celo dicit ph̄s: ꝙ optimuȝ
nō indiget actiōe.mō deus eſt optimꝰ.xij.
meth.Cōfirmat qꝛ nobiliſſimo enti cōpe
tit nobiliſſima actio mō actio trāſiens nō
eſt nobiliſſima ſȝ magis imanens. Scđo
q̇a vel moueret libere:vel neceſſario. ſi ne/
ceſſario:tūc omia euenirēt de neceſſitate.ſi
libere oppoſitōis libertate:tūc poſſet non
mouere ⁊ ſic poſſet nō efficere:⁊ ex ꝯn̄ti mo
tus celi ceſſare.qđ in lumine naturali non
ponit. Tertio.qꝛ deꝰ eſt gr̄a cuiuſ eſt actio
g̊ ipe nō facit actōem.tenet ꝯn̄a per ph̄m
xij.meth.ſic dicentē.ꝙ omīs actio ꝯſiſtit i
duobꝫ:quoꝝ vnū eſt gratia cuiꝰ. ⁊ aliđ gr̄/
tia huiꝰ.g̊ qđ agit nō vidꝛ eſſe:gratia cuiꝰ
eſt actio. Quarto.qꝛ naturalr̄ nō videt cō
cedendū ꝙ ab eodē ſimpliciſſimo ſint plu
ra diuerſaꝝ ſpērūʒ in eodē genere cauſe.ſȝ
manifeſtū eſt ꝙ a deo eſt p̄ma intelligen/
tia poſt ipm̄ effectiue ꝯſeruatiue.g̊ nō ē a/
ctio ꝓductiua.¶ Cōtra p̄mū correlariū ar/ ꝯ.1.corr.
guit ſic.nō implicat ꝯ̄dictōeȝ:eſſe aliđ ne/
ceſſe eē q̄ȝ deū .g̊ deus pōt hoc facere.ꝯn̄a
tenet ex dictis in q̄ſtio.de oīpotētia:circa
diſ.xix.⁊.xx.p̄mi.⁊ an̄s ptʒ:qꝛ ph̄s poſuit
multa neceſſe eſſe:⁊ tn̄ non videt ſua poſi
tio implicare.¶ Scđo ꝯ̄ ſcđm.qꝛ ſi tota ſcđo ꝯ 2.
vniuerſitas depēdentiū eſſet ꝯtingēs eē: ſe/
queret ꝙ tota poſſet nō eſſe:ꝑ quid nomiſ
ꝯtingētis.falſitas ptʒ.qꝛ eadeȝ rōne tota
latitudo ꝯtingentiū poſſet eſſe:ſic ꝙ nihil
vltra poſſet ꝓduci:ꝓbat ꝯn̄a qꝛ eſſe ⁊ non
eſſe ſūt oppoſita,⁊ g̊ habēt fieri circa ideȝ.
Et ex alio.tam cōtingens eſt res ad eſſe ſi
cut ad nō eſſe. Tertio ꝯ̄ idem. qꝛ vl' omia
eſſent equaliter ꝯtingētia.⁊ h̄ eſt abſurdū
qꝛ magis cōtingēs eſt foliū vitis q̄ȝ materia
p̄ma que nunq̄ȝ corrūpit.vel vnū eēt ma/
gis cōtingens q̄ȝ aliud.cōtra.qꝛ omia eq̄li
ter depēdent ex libā volūtate dei.g̊ equliter
ꝯtigēt habent eſſe. Itē omia poſſibilia ſūt
equaliter poſſibilia.g̊ omia cōtingētia ſūt
equalr̄ cōtingentia.an̄s videt notū. quia
oim̄ poſſibiliū eſt vna definitio. Itē tertio
qꝛ omia ipoſſibilia ſūt equalr̄ impoſſibilia
g̊.ꝯn̄a tenet qꝛ cōtingēs ⁊ impoſſibile ſūt
oppoſita.¶ Quarto ꝯtra tertiū correlariū
qꝛ q̇libet in charitate mortuꝰ habet vitam q̄rto ꝯ.3
eternā:de rigore iuſticie.g̊ nō ex gr̄a.conſe
quētia tenet ꝑ aplm̄ ad Rom.ſi ex merito
vel debito:nō ex gr̄a. an̄s ptʒ per ꝑabolaȝ
ſaluatoris. Math.xx. qꝛ denarius diurnꝰ
⁊c.dicit debitꝰ ex cōuentōe facta cum ope
rijs.g̊ ex debito iuſticie.¶ Hec nō ꝯcludūt
et ido pro ſcl'oue eoꝝ eſt aduertendū.ꝙ rō ꝓ ſolōne
agendi in agētibꝫ incorporeis ſbalibꝫ ē in Nota.
tellectꝰ ⁊ volūtas:ido em̄ motor incorpo/
reus agit:quia itelligit ſic agere eſſe bonū:
⁊ qꝛ vult illđ bonū eſſe vel fieri. Itē ratio fi
nis gratia cuius ſunt actōnes naturales ē
bonū:⁊ pſertim optimū qđ eſt maxie ama
bile. Uñ cū deus ꝑfectiſſime intelligat.vt
dc̄m eſt in.xij.meth.⁊ omne bonū qđ ē vel
fit velit:ido ponit agere ſiue ꝓducere. Se
cūdo inq̄ȝtū ipſe eſt ſūme amabile ⁊ appe/
tibile ſic ponit finis omnis actōnis natu/
ralis:⁊ ita naturale lumē dirigit ꝯformit

lumini catholico in hoc q deus est primum
efficiēs. q2 pfecte intelligēs z volens bonū
et q est vltim⁹ finis. q2 sūme bonus ama/
bilis z desiderabilis. ¶ Quo pmisso respō/
det ad rōnes ꝯ scdam ptē ꝯclonis factas.
Ad 1 ¶ Ad pmā q deus nō agit q2 indiget. z er/
go nō est pmaria intentōe gra actiōis ad
extra. s3 q2 vult alijs suā pfectōem impar/
tiri. Unde omis causa scdaria z ipe suam
ad ꝯfir. actōem dirigit in seipm. ¶ Ad ꝯfirmatio
nē. q ipi deo cōuenit actio imanens. sc3 in/
telligere z velle respectu sui: z hec est imma
nēs. s3 q2 de rōne boni est cōicare alijs suā
bonitatē. idō secūdario cōuenit deo actio
Ad 2 trāsiens emanās ab imanente. ¶ Ad se/
cundā dicit catholic⁹ z vere q mouet con/
tingenter z libere libertate oppositōis. phi
losophus in lumine naturali qd sepissime
deficit sicut z hic dicit q mouet necessario
et cōcedit q omia que nō depēdent a volū
tate libera eueniūt necessario. s3 tn volun/
tatis libere effectus ꝯtingēter eueniūt: ra/
tione sue libertatis. q2 celum qūuis ipa3 in
clinet: nō tn necessitat. Catholic⁹ vero ve
ritatē psequens dic q omia que eueniunt
in ordine ad deū ꝯtingēter eueniūt quia
posset impedire ne fieret. qūuis effect⁹ natu
Ad 3 rales in ordine ad suas causas naturalr
agētes nō possint nō euenire. ¶ Ad tertiā.
q in omibꝫ effectibꝫ deus q2 est optimū: est
finis cui⁹ gratia pncipalr fit effect⁹. Jte3
q2 est pncipale intelligēs bonū z volēs ipm
esse z fieri est pncipale agēs. Et ad phum
qn dicit: q aliud est gra cui⁹: z aliud ē qd
est gratia hui⁹. q loquit de alietate rōnis.
Ad 4 puta q deus alia rōne dr efficiēs. vt dēm
est. z alia rōne finis. z ita est. ¶ Ad qrtam
catholic⁹ dic facile q a deo. q2 imensus ē.
et liber libertate opponis infinita diu sa3
spērum possent eque immediate depēdere.
S3 phs in lūine natali loqns diceret q a
deo in gnē pducentis imediate depende
ret motus pmi mobilis. in gnē aūt efficiē/
tis ꝯseruātis omia ppetua: rōne pfectōnis
virtutis diuine. qūuis rōne cuiusdā eminē
tie possit dici pfecti⁹ z imediati⁹ ab eo de
pēdere qd in se est pfecti⁹: nō q ab eo ime/
diati⁹ s3 q2 ipm in se ē digni⁹. Dictū est dē hoc
satis in questiōe .xxxix. pmi in articulo .ij.
sc3 q deus imediate cōseruat: etiā loquē/
do naturalr ome ppetuū a pte post. ¶ Nūc
Ad. 1. rndet ad rōnes factas ꝯ correlaria. ¶ Ad
pmā. q aliqd dr implicare ꝯdictōem du/
plr. Uno mō q2 ex eo sūt euident inferibi/
lia ꝯdictoria. z sic multa sūt nō implican
tia que deus nō pōt facere. verbi gra. deū
nō esse trinū z vnū: sic nō implicat. q2 nul
lus viator sciret ex hoc deducere ꝯdictoria: i/
mo magis ex opposita. puta ex articlo tri/
nitatis essent deducibilia. Et hoc mōn va
let ꝯnā. hoc nō implicat. g deus hoc pōt fa/
cere. Scdo mō aliqd dr implicare. qa re/
pugnat alicui necesse esse qd qlibet fidelis
habet ꝯcedere. q2 in natura rei hoc oportz
semp supponere. sicut ista. deus nō ē trin⁹
et vn⁹ dicit implicare. Et hoc mō hec impli
cat ꝯtradictōem. sūt plura necesse esse. qa
hoc repugnat huic. tm est vn⁹ deus liberta
te oppositōis ꝯseruās omia alia. Et de ta/
libꝫ valet ꝯnā. hoc nō implicat. g de⁹ pōt
hoc facere. ¶ Ad scdam ꝯcedit aūs. et qn Ad 2
infert. eadem rōne tota latitudo cōtingen
tiū possz esse: sic q non plā possint fieri. ne
get ꝯnā. quia nō est simile. nulla em pt es/
se tota latitudo possibiliū pduci: sic est be
ne de facto tota latitudo possibiliū produ
ctor. Ad pbatōem pmā dicit. q nō opor/
tet ꝯdictoria opposita in omibꝫ fieri pos/
se circa idem. vt qūuis deus possit esse: non
tn pōt nō esse. ¶ Ad scdam. q ita est de q/ ad aliā 2
libet re ꝯtingēte. sed nō dē tota latitudie cō
tingenciū. collectiue loqndo. q2 potentia
diuina nō pōt esse exhausta: z idō non est
possibile: q omia pducibilia sint de facto
¶ Ad. 3. q oia respectu volūtat deī: z i ordi Ad 3
ne ad eā sūt eqlr ꝯtigētia sic et eqlr possibi
lia s3 in ordie ad pprias naturas rerū eis
a deo inditas inequaliter ꝯtingūt: z etia3
possibilia sūt. q2 materiā posse nō esse nō
pōt ex alio cōtingere: nisi q2 de⁹ vellet ea3
ꝯseruare. alia aūt ex sua natura etia3 deo
volēte ea sic ꝯseruare iuxta exigentiā suo2
naturaliū a dño deo eis datā hūt deficere:
eo q habēt ꝯtrium. vel q2 aliud cōseruans
cū deo iuxta cursum solitū correquirit qd
nō semp cōcurrit. Ad aliā pbatōem cum
dr q omia impossibilia sūt equalr impossi
bilia. Jsta de rebꝫ falsa est: de ppōnibꝫ nō
est ad psens. ¶ Ad quartā neget aūs eo q Ad 4
deus nō est debitor glorie: eo q dedit gra3
sed creatura est accepta gra magis debens
deo. Ad pbatōem ad pabolā de denario
diurno dicit q loquat de debito sequente
legem misericordie z clemētie diuine et nō
de debito rigoris. Hoc de scda pte huius
articuli. ¶ Quo ad quartā ptem dicedū ē Ad aliā quarta3

p̄mo ſm mgr̄m. c. ij. p̄me diſtinctōis ſecū-
di. ꝙ creare eſt aliqd de nihilo pducere. et
ponit ſepe ⁊ a mgr̄o quaſi eſſet affirmatia:
creare eſt producere aliquid de nihilo. A-
lij dicūt ex nihilo: ⁊ eſt idem ſenſus. et ſi li
de vel ex dicat circūſtātiā ſbiecti vt ſit ſen
ſus ꝙ eſt pducere aliqd de nō exiſtente tā
ꝗ̄ de ſbiecto ꝓpoſitio eſt falſa. qꝛ nō exn̄s
nullius eſt ſbiectū: nec eſt mēs loquentiū
Alio mō li ex vel de dicit circūſtantiā oꝛ
dis: vt ſit ſenſus: eſt pducere aliqd: ⁊ non
de ſbiecto p̄ſuppoſito. ⁊ ſic intelligūt loqn
tes doctores ſancti ⁊ alij ſicut mgr̄. Hec di
ſtictio ſumit a venerabili Anſel. mona. c.
viij. Btūs Auguſtinus ad Oroſiū: cū di-
cit. deus ex nihilo fecit. nihil aliud intelli
(Nota. 2) git: niſi ꝙ nō erat vn̄ faceret. ¶ Scd̄o ē no
tandū ꝙ creare differt a generare: nō autē
in hoc ꝙ generare fit in ſbiecto: ⁊ nō creare
quia etiā ſepe creare fit in ſbiecto: vt aīa
intellectiua creat ⁊ ſimul corpi infunditur
cum nunꝗ̄ ſit extra corp⁹ citra mortē. Sꝫ
creare dicit pducere rem nouā: ⁊ nō de po
tentia materie p̄ſuppoſite. Generare vero
dicit pducere rem nouā: ⁊ de potētia mate
rie p̄ſuppoſite. Et ex hoc ſequit ſcd̄a diffe-
rētia: ꝙ creare ꝗ̄uis fiat in ſbiecto qn̄qꝫ: tn̄
creans p̄us attingit formā ꝗ̄ eam eſſe in
ſbiecto. vt deus creando aīam in corpo-
re p̄us attingit ipam aīam via nature ꝗ̄
eam eſſe in corpe. quia eā eſſe in corpe pre
ſupponit eā eſſe. p oppoſitū gn̄are cū ſit p
ducere formā de potētia materie eſt prius
attingere materiā ſiue ſbiectū ꝗ̄ formam
quā generat: eo ꝙ de potētia eius generat
(Cōcl'o reſponſalis.) ¶ Quibꝫ p̄miſſis eſt ꝯcluſio rn̄ſal' hec. om
nia que ſunt citra deū a deo creata ſunt in
ſe vel in ſua materia. probat ſic. qꝛ oīa que
ſunt: vel ſūt ſpūalia: ⁊ illa oīa a deo cre-
ata ſūt: ſaltē in ſbſtātijs. cū intelligētie ⁊ in
tellect⁹ hūani ⁊ angeli gn̄ari non poſſint.
Vn̄ Gen̄. p̄mo. In p̄ncipio creauit deus
celum. gloſa. i. ſpūalem creaturā. vel ſunt
corpalia ⁊ hec ſūt duplicia. qdā q ſe hn̄t
per modū ꝑpetuoꝝ a pte poſt. vt materia
vel orbes celeſtes ⁊ eoꝝ ptes. et hec creata
ſūt in ſe. Nā ſequit in auctoritate. ⁊ terrā.
gloſa. i. corporeā creaturā. vel hn̄t ſe p mo
dū corruptibiliū ⁊ gn̄abiliū: ſicut elemen
ta mixta: ⁊ cetera hmōi. et hec creata ſunt
ad min⁹ in ſuis ſbiectis. qꝛ ſbiecta eoꝝ de
quoꝝ potētia genita ſunt: creata ſūt. Silr
eſt d formis accidētalibꝫ ſiue ſpūalibus ſi
ue corpalibꝫ. quia ſi aliq ſūt genite: vt ſcia
cōcl'onis in aīa. vel caliditas in aq̄. tn̄ in
ſuis ſbiectis create ſunt: vt dc̄m eſt. ¶ Cor
relariū. ꝗ̄uis mlte forme imediate ſint p- (Corre. 1.)
ducte p gn̄atōem. tn̄ hmōi mediate ſūt p
ducte per creatōem. ptꝫ ex ꝯcl'one. qꝛ earū
materie create fuerūt: de quaꝝ potentia ge
nite ſūt. ¶ Scd̄m correlariū. qcquid eſt ci
tra deū rōnabiliter dr̄ creatura. ptꝫ. qa eſt (Corre. 2)
creatū: vel mediate vel imediate: vt dicit
cōcluſio. ¶ Tertiū correlariū. totū vniuer
ſum rex depēdentiū eſt regnū creatū. pꝫ ex (Corre. 3)
cōcl'one. qꝛ quelibet pars ei⁹ eſt creata. per
correlariū p̄cedens. hui⁹ regni p̄ncipiū eſt
deus: rectoꝛ deus: finis de⁹. ptꝫ ex dictis in
parte p̄cedēti queſtiōis. Vn̄ ipe de ſe. ego
ſum alpha ⁊ o: p̄ncipiū ⁊ finis. Apocal. r.
¶ Scd̄a ꝯcluſio eſt hec. de⁹ pōt creare. iſta
ſequit ex p̄ma. ⁊ credo bn̄ ꝙ nō poſſit dmō (Cōcl'o. 2)
ſtratiue pbari: ſed congruētijs pōt ſic ſua-
deri. quia ſicut ſe habet ꝟtus finita ad ge-
nerare: ita ſe hꝫ ꝟt⁹ infinita ad creare. ſed
ptꝫ ꝙ ꝟtus finita pōt gn̄are: vt ignis ignē
ergo virtus infinita poteſt creare. cum er-
go deus ſit virtus infinita: creare pōt. pa-
rent conſequentie. ⁊ patet maioꝛ. quia ſic i
finite magis eſt facere rem nullo preſuppo
ſito: ꝗ̄ producere rem ex ſbiecto preſuppo
ſito: ita infinite excedit virtus infinita ꝟ-
tutem finitam. ¶ Secūdo. quia ſic res ſe
habet ad eſſe: ita ad agere. modo deus ni (pbat 2)
hil preſupponit in eſſendo: ergo nec in a-
gendo. ¶ Tertio. qꝛ agens imenſum qua
le eſt de⁹ ⁊ liberū libertate oppoſitiōis pōt (pbat. 3)
annihilare. ḡ creare. tenet ꝯn̄a. qꝛ creatio ⁊
annihilatio ſūt mutatōes oppoſite: ḡ qd
pōt in vnā pt in aliā in genere ſaltē. Et a-
lio. agens imenſe bonū ⁊ potēs nō min⁹ pe
cōſtruere ꝗ̄ deſtruere. mō annihilatio ha-
bet ſe p modū deſtructōis: ⁊ creatio p mo
dū cōſtructōis. an̄s ptꝫ. qꝛ erḡ liberū ē: pt
nō velle ꝯſuare: ḡ poſito in ec̄ nihil reman
ret niſi ipm. ⁊ ex ꝯn̄ti oīa alia redigerēt in
nihilū. ¶ Et. 4. qꝛ poſſe creare dic perfectō (pbat. 4.)
ſimplr: ⁊ tale dꝫ dō attribui. hec ⁊ ſilia ſr rō
nes pſuaſiue fidei iā poſite ꝯgruētiā ex hi-
bētes. ſꝫ ad gn̄andā fidē i mte iſidel' ind: n
ꝯuillaten⁹ ꝯuicētes. ¶ Sꝫ i ꝯriū h⁹ ꝯcl'ois
⁊ p̄cedētis laborauit ꝯmētatoꝛ i p̄rio ph. vo (In ꝯriū h⁹ ꝯcl'oꝛ)
lēs dmōſtrareqꝫ oē qd fit ex ſuppoſito ſbie
cto fieri vl' pduci. Et ē p̄ma ſua rō. qꝛ gn̄a
tio ſbal' ſuppōit motū. ḡ ſbiectū bꝫ a ꝯſeqn
tia eſt. quia mot⁹ neqt ec̄ ſine ſbiecto. an̄s p-

bat. quia ſupponit alterationem: eo q̄ nō
2 pt fieri niſi de ſbiecto ſuppoſito. ¶ Scd̄o ī
effectu arguit ſic. ſi ſine ſbiecto p̄ſuppoſito
poſſit aliqd fieri: ſequeret̄ q̄ impoſſibile fie
ri fieret. falſitas ꝯñtis pʒ. ꝯñam pbat. q̄a
da q̄ aliqd ſit poſſibile fieri ſine ſbiecto: tūc
querit̄ a te vbi ſit iſta poſſibilitas: ⁊ qd ſit
illud poſſibile fieri anteq̄ȝ fiat? nō em̄ ē de
us. q2 ille nō eſt poſſibil' fieri: nec aliqd ali
ud pducibiliū iam exiſtentiū: illa ſunt iā
facta: nec ſbiectū. q2 illud fiet ſine ſbiecto.
Confir. ¶ Confirmat̄ clarius ad mentē ſuā ſic. nul
la eſt poſſibilitas ad fieri aniam antichri
ſti ſine ſbiecto. ḡ illa nō eſt poſſibil' fieri: et
ita ſi fieret: impoſſibile fieri fieret. añs pro
bat̄: ſicut iā dictū eſt: inducēdo in dō ⁊ ſin
gulis que ſunt. q2 nullū iſtoꝝ eſt poſſibili
tas ad fieri aniam antixpi. ⁊ ꝯña pbatur
q2 videt̄ ſi aliqd pōt fieri ſine ſbiecto q̄ de
3 bet eſſe aliq̄ poſſibilitas ad ei⁹ fieri. ¶ Ter
tio: q2 ſi deus potuit creare a: ſit pm⁹ ange
lus ponat̄: ſequetur q̄ aliqd ſit trāſmutatū
pducto a ſine trāſmutatōe. falſitas ꝯñt̄ pʒ
probat̄ ꝯña. q2 a eſt creatū: p te. ḡ trāſmu
tatū. ſed q̄ ſine trāſmutatōe pbat̄. q2 que
rit̄ quid fuiſſet iſta trāſmutatio? cōſtat q̄
nō deus. nec etiā ſbiectū. q2 tu excluſiſti ſb
iectū. nec angel⁹ ante fieri. q2 tūc non erat
nec poſt fieri. q2 tūc trāſmutatio eſt facta.
nec in fieri eſt trāſmutatio vel mutatio q̄
angel⁹ incipit eſſe ſiue fit. ⁊ ḡ in fieri ange
lus nō eſt. q2 quod fit nō eſt. Item ſi eſſet:
factus eſſet. q2 om̄e qd̄ eſt ⁊ nō eſt ꝑpetuū
eſt factū. ¶ Quarto quaſi ſimilr̄. q2 ſeque
4 ret̄ q̄ a habuiſſet diſpoſitōnem poſtq̄ȝ ē fa
ctū quā tñ nunq̄ȝ habuiſſet. pbatur conſe
quētia ſicut ante. quia habuiſſet fieri ⁊ nō
āteq̄ȝ pducebat̄. q2 nō erat. nec poſt pdu
ctōem. q2 tūc ſemp erat facta. ḡ p tunc nō
habuit fieri. nec cū fiebat. q2 tūc a nō erat.
ergo tūc nullam diſpoſitōem habuit. ¶ 5.
5 q2 ſi ſic dicit cōmētator: tūc deus poſſet ali
quid facere ſine cauſis ſecūdis. ꝯña nota
eſt. cōſeqñs ſupponit cōmētator eſſe falſū
et ratio fortaſſis ſumit̄ ex. viij. phiſi. q2 de
us ſm cōmentatorē eternalr̄ ſtatuit ſe pro
ductuꝝ res ḡnabiles cū cauſis ſecūdis: ſic
ad ſenſum videm⁹ q̄ eas pducit. ſi ḡ potu
it vel pōt producere arborē vel equuȝ ſine
cauſis ſecūdis. tūc pōt mutare ordinē quē
diſpoſuit eternalr̄: ⁊ ex ꝯñti aliter velle q̄ȝ
nunc vult: ⁊ ſic mutari in volūtate. qd̄ cō
mentator ⁊ etiā fideles reputāt impoſſibi
le. ¶ Poſſūt addi alie rōnes. ⁊ ſexto argui 6
ſic. mundus eſt etern⁹. ḡ nullū eſt regnum
creatū. ꝯña tenet. q2 ſi deberet eſſe aliquod re
gnū creatū: h̄ eſt mūdus. pbat̄ añs ſic. q̄a
vel deus ab eterno voluit ⁊ potuit produ
cere mundū. ⁊ ſi ſic: tūc mundus ab eterno
fuit. vel potuit ſed nō voluit: tūc inuid⁹ fu
it: argumento btī Auguſtini cōtra Maxi
minū dicēris. q̄ ſi potuit pducere filiū eq̄
lem ⁊ nō fecit: inuidus fuit. ſi vero voluit
ſed nō potuit: impotēs fuit. ¶ Septio. q̄a 7
implicare videt̄ mutatōem dei q̄ mūdus
ſit pductus. ḡ nō eſt pductus. ꝯña nota ē
et probat̄ añs. q2 da q̄ pductus ſit p a in
ſtante. ḡ deus pro illo inſtāti voluit pdu
cere mundū. ⁊ hoc ante nō voluit. ḡ in vo
lūtate mutat⁹ eſt. ꝯña nota eſt. q2 tranſit⁹
de nō velle ad velle dic mutatōem in vo
luntate. ⁊ añs p pma pte notū eſt. ⁊ pro ſe
cūda pbat̄ ſic. q2 ſi ante voluit: querit̄ qua
re nō fecit: ſi eius volūtati nihil reſiſtit? vi
det̄ ſi ante voluit q̄ ante fecit. ḡ cū per te nō
ante fecit: ſequit̄ q̄ ante non voluit. Ad h̄
poſſunt adduci rōnes phi. viij. phiſi. ſed
quia in phiſica ſolui cōſueuerit ⁊ in abbre
uiatis eiuſdē octaui eas ſolui: iō de eis ſu
perſedeo. q2 etiā iſtis ſolutis facile ſolui poſ
ſunt. ¶ Pro ſolōne iſtoꝝ rememorandū ē P ſolōne
illud qd̄ dictū fuit in. xl. queſtiōe pmi li. ⁊ Notā. 1
tertio articulo illi⁹ de pſciētia dei. ſ. q̄ illud
qd̄ deus ab eterno pſciuit pōt nunq̄ȝ pſci
uiſſe. ⁊ in queſtione. xlj. de pdeſtinatiōe q̄
illud qd̄ deus ab eterno voluit pōt nun
q̄ȝ voluiſſe. iuxta vnū correlariū pmi arti.
illius. ¶ Scd̄o p catholico fundamento
ſupponendū eſt q̄ mund⁹ pro certa menſu Nota. 2
ra eſt ſic q̄ non ante. vt dēm eſt in concluſi
one reſpōſali. quāuis ante potuerit pduci
¶ Ex quo tertio cōſequenter dicendū eſt
q̄ deus ab eterno voluit mundū produ Tertio ē
cere pro illo nunc pro q̄ ꝑm produxit. pʒ dicēdū.
quia ita fecit: ⁊ nō fecit niſi volēs. ¶ Et q2
to q̄ nō voluit mundum producere ab e 4
terno. ſed prout li ab eterno determinat h̄:
quod ē producere. patet. quia cū hoc nō
ſit factum: patet q̄ deus illud non volu
it. ¶ Iſtis pmiſſis rñdetur ad rōnes. ¶ Ad Ad 1
pma cōmentatoris cōcedēdū ē q̄ oē qd̄ fit in ꝯrius
per ḡnatōem: fit ex ſbiecto p̄ſuppoſito. p
ut ſatis manifeſtū eſt ex. ij. notabili. ſʒ mlˀ
ta pñt fieri ſine ḡnatōe. ſ. p creatōȝ. ⁊ ſic il
la rō nō ē ad ꝓpoſitū: imo ſi ſuppōit q̄ oē
qd̄ fit ḡnatōne: tunc petit qd̄ deberet pro

Ad 2 bare. ¶ Ad scđam neget ɔsequentia: ꝙ im
poſſibile fieri fieret: ⁊ ad probatõnez ɔñe
ꝙ poſſibilitas ad fieri rei que nõ eſt: nihil
eſt. ſʒ põt eſſe res: vt poſſibilitas ad fieri ṗ
mi angeli nihil erat añ ipm: ſʒ potuit eſſe
angelus: ſic poſſibilitas ad fieri anię anti
chriſti nihil nũc eſt: ſʒ erit ania antixpi: et
põt eſſe ania. imo ſm veritatẽ poſſibilitaſ
ad formã aſini gñandi nihil de facto ẽ: ſed
erit forma aſini. vñ ɔcedẽda eſt nulla poſ/
ſibilitas ad fieri anię antichriſti eſt aliqd
ſicut ania antixpi nõ eſt aliqd: ſʒ erit illa
poſſibilitas q̄ erit illa aĩa: nõ eſt aliqd: ſʒ
erit aliqd: vel põt eſſe aliqd. ſicut ei gñan/
dũ nõ eſt aliqd: ſʒ erit aliqd: ita poſſibili/
tas ad fieri nõ eſt aliqd: ſʒ põt eſſe aliqd.
Caueat tñ poſito termino ampliatiuo a p
te p̄dicati: vñ hec iuxta rectã logicã eſt cõ/
cedẽda. aliqd eſt poſſibilitas ad fieri an i
me antixpi. qꝛ aliqd qđ põt eſſe eſt poſſibi
litas ad fieri aię antixpi. Vñ hec. nlla poſ
ſibilitas ad fieri anię antixpi eſt aliqd: de
bet ſic ɔuerti: nihil qđ eſt aliqd: eſt poſſibi
litas ad fieri anię antixpi. ¶ Per idẽm̃ de
Ad 3 tur ad tertiã: negãdo ɔñam ꝙ ṗducto a vl
ṗmo angelo erit aliqd ṗductũ: ſine tranſ/
mutatõne. ⁊ ad ṗbatõem ɔñe dicit. ꝙ a ẽ
trãſmutatũ. ⁊ ſua trãſmutatio fuit ipm a:
in fieri. ⁊ qñ dꝛ ꝙ ipm a qñ fit: nõ eſt. nege
tur hoc. qꝛ qđ fit trãſmutatõe inſtãtanea:
eſt cum fit. Juxta illũ textũ. viij. phiſi. In
ſtans trãſmutatõis inſtantaneę eſt atbu
endũ poſteriori paſſioni. i. termino ad q̄ʒ
Sʒ dcm phi. qđ fit nõ eſt: intelligit de his
que fiũt ſucceſſiue. ꝙ illud qđ ſic fit nõ eſt
in eſſe ɔpleto. ¶ Ad ſcđam ṗbatõʒ. ꝙ hec
ɔña nõ valet. a eſt ⁊ nõ eſt eternũ. ğ eſt fa/
ctũ. ſʒ optet inferri. ğ fit. vel eſt factũ. ſcien
tia em̃ in ania ſi fiat inſtãtanee: eſt cũ fit.
vt dixi in abbreuiatis libri poſteriorum.
¶ Ad quartã rõnem ptʒ per idem. qꝛ a pꝰ
Ad 4 ꝙ eſt factũ habuit trãſmutatõem. vl' ma
gis proprie fuit ſua trãſmutatio in primo
inſtanti ſui eſſe. ¶ Ad q̄ntam. concedit ꝙ
Ad 5 infert: ꝙ deus põt aliquid facere. imo mũ
dum fecit ſine cauſis ſecũdis: ⁊ ad hũc pt
Ad improbatõem quãdo dicit: ꝙ ſtatuit
ſemp eternaliter productuꝝ res cuʒ cauſiſ
ſecũdis. dicit ꝙ hoc eſt veꝝ de his que fi/
unt per gñatõem: nõ de his que fiũt ṗ cre/
atõem. Secundo ꝙ illud quod eternalit
reſpectu futuroꝝ ſtatuit: põt nunq̄ʒ ſtatuiſ
ſe: vt dcm eſt in ṗmo ṗmiſſoꝝ ante ſoluti/

ones rationũ. Unde aſinũ queʒ ſtatuit ſe
productuꝝ cum cauſis ſecundis: ſine illiſ
poteſt producere. vt hec libro ṗmo in que
ſtionibꝫ. xl. et. xlj. ſatis deducta ſunt. ¶ Ad
ſextam neget antecedẽs. Ad ṗbatõem dꝛ Ad 6
ꝙ ab eterno potuit ⁊ voluit ṗducere mun
dũ. prout ſi ab eterno determinat hoc qđ
eſt potuit. ⁊ ſi voluit nõ ſi producere. ab e
terno em̃ voluit ⁊ etiã ab eterno potuit mũ
dum producere pro inſtanti ſue ṗductio
nis: ſʒ nõ voluit producere mundũ ab e
no. Scđo dicit ꝙ potuit producere mun
dum pro eterno ſyncathegorematice. ſ. p
infinito tempore ante: ſed non voluit nec
tenebat. ſed ex mera liberalitate ſue libere
volũtatis pro inſtanti pro quo voluit mũ
dum produci: ipm produxit. ⁊ neget cõſe/
quentia cum infert: potuit ṗus ⁊ nõ fecit.
ergo inuidus fuit. Et ad Auguſtinũ dici
tur. ꝙ argumentũ de filio valet. qꝛ illuʒ de
cuit naſci equalẽ ab eterno: eo ꝙ debuit eſ
ſe ṗfecta imago patris. ſecus eſt de creatu/
ris quibꝫ deus nihil debet: ſed quicqd ha/
bet ſua gratuita bonitate ipius ṗbet. ſic ꝙ
poſſit eis nõ dare nullã indecentiã vl' icõ
gruentiã in hʒ cõmittendo. ¶ Ad ſeptimã
negãdo añs. ⁊ ad ṗbatõem admittit ꝙ ṗ Ad 7
ductus ſit mundus pro a inſtanti ⁊ placʒ
ꝙ deus pro illo inſtãti voluit ṗducere mũ
dũ: ⁊ ab eterno voluit mundũ ṗducere p
a: ⁊ ideo ſic faciẽdo nõ eſt mutatio in volũ
tate. ⁊ ergo neget minor ꝙ hoc ante nõ vo/
luit. ⁊ ad ṗbatõem dꝛ ꝙ añ voluit: immo
ab eterno voluit producere p a. ſʒ nõ vo/
luit ṗducere pro tpe ṗori q̄ʒ pro a. ṗut ſi tẽ
pore ṗori determinat ṗducere: vt dictuʒ ẽ
¶ Et ſi petat. q̄re nõ pro ṗori ṗducere vo/
luit: reſpõdetur ꝙ volũtatis diuine nõ eſt Querit.
reddẽda ratio. qꝛ ipa ẽ ṗma ⁊ imenſa ratõ
nec cauſam habet aliquã. Hoc de his rati
onibꝫ dcm ſit. Et hʒ de tertia parte huius
articuli. ¶ Venio ad quartam partẽ huiꝰ
articuli. ſcilʒ ad videndum: vtrũ in lumi/ De. 4. p
ne naturali ſit concedendum creatõem eſ te hꝰ ſcđi
ſe poſſibilem. Pro quo noto. ꝙ lumen na anti.
turale voco cognitõem quam intellectus
habet vel habere poteſt per ſenſum ⁊ expe/
rientiam: ſeu per propoſitões de ſe euidẽ
tes ex euidenti implicatõne veritatis i ſi/
gnificatõne ſuorum terminorum: ſecluſa
illuminatione ſuperiori, et ſic querere: vtꝝ
ponendũ ſit creatõeʒ eſſe poſſibilẽ i puro
lumine natali: ẽ querere: vtrum ex princi/

pijs per ſe notis ſeu p ſenſum vel experientiã poſſit cõuinci ſiue probari q aliqd põt creari. ¶ Scdo pmitto q aliqs poſſit imaginari creatõem poſſe cõuinci ex his q̃ qtidie fiunt. qꝛ ſm veritatẽ ſemp in gñatõne hominis aĩa intellectiua creat᷑. vt allegatũ fuit añ oppoſitũ. vel ex initio mundi: ſicut dependentia mũdi ex deo. qꝛ etiã ſm veritatẽ creatus eſt: vt dictũ eſt añ. vel fortaſſis ex imenſitate vigoris pmi. hi em videt᷑ eſſe ppinquiores modi quibꝫ ppoſitũ poſſꝫ pbari. ¶ Tertio pmitto q natura eſt intellectus humani q cũ inuenit vniuerſalem aliquã in plibꝫ ſinglaribꝫ verã ꝛ nõ videt rõnem inſtãtię q̃re nõ eſſet ita in omibꝫ aſſentire vniũſali. ptꝫ. qꝛ hoc mõ fiunt nota omia pncipia q̃ ſurgũt ex expientia. vt oñdit phs. ij. poſterioꝝ. c. vlti. Itẽ idem inuſit in plogo meth. ꝛ expimur in nobꝫ. nullꝰ em nrm eſt qn aſſentiat huic. omis ignis ẽ calidꝰ. ꝛ nõ ex alia via q̃ ea q̃ nunc dicta eſt. nullus em noſtrũ ſenſit omnem ignez. ¶ Quarto pmitto q in omi actiõe quã videmꝰ ꝛ qua videmꝰ aliqd fieri: ſemp videmus aliqd ſbijci. vt deducit phs in pmo phiſicoꝝ: tã in his q̃ fiũt ſimplr: q̃ in his quę fiũt ſm quid. vt ſi aliqd dealbat᷑ vl caleſit ſbijcit᷑ aliqd in qd eſt actio. ſi debeat fieri tunica: opꝫ et ſbeſſe materiã. ſi ignis in naturalibꝫ: cõbuſtibile. ſi animal p ppagatõem ſeminis ↄiũctõem maris ꝛ femię. ſi p putrefactõez ſbiectũ qd putrefit. imo in hoie cuiꝰ aĩa vere creat᷑: tñ videmꝰ cõiunctõem ꝛ adminiſtratõem materię. ſic i alijs aĩalibꝫ. ¶ Ex his infero qñtoq hęc ppoſitio. omẽ qd fit. fit ex ſbiecto pſuppoſito in ſolo lumine naturali ↄſiderãtibꝫ: ꝛ nõ illuminatis lumine ſupiori: eſt pncipium vel ſaltẽ ad modũ pncipij ab intellectu ↄgnita. pbatio. qꝛ p q̃rtum pmiſſoꝝ vbicũq factio apparet ſenſui vel intellectui: apparet ſibi ſbiectũ ꝛ in lumine naturali nõ põt videre cãm quare nõ vbiq eſt ſic. g in lumine naturali aſſentit vniuerſali ſecluſo ſupiori. ↄña tenet p tertiũ pmiſſorũ. ¶ Ex his ſequit᷑ ↄcluſio rñſalis. q in puro lumine naturali nõ põt pbari creatõez eſſe poſſibilẽ. pbat᷑ ſic. qꝛ illud nõ põt pbari in puro lumine naturali: cuiꝰ oppoſitũ ſequit᷑ ex pncipio in illo lumine. ſꝫ iſta. nihil creat᷑. vel etiã hęc. creatio nõ eſt poſſibilis: ſequit᷑ ex pncipio phię natural. g hęc. creatio eſt poſſibilis nõ põt pbari ex lumine puro naturali. maior ptꝫ. qꝛ idẽ lumen nõ pbat ↄdictorias. cũ nõ poſſint ſimꝉ eſſe vere. ꝛ minor ptꝫ. qꝛ p quintũ pmiſſorũ hęc eſt pncipiũ: omne qd fit: fit ex ſbiecto pſuppoſito. ꝛ ad illã bene ſequit᷑. ergo nihil creat᷑. cũ creari: vt dcm eſt in pcedẽte pte huiꝰ articuli: ſit fieri ſine ſbiecto pſuppoſito. imo ſequit᷑ q in omi factõe neceſſe eſt aliqd ſbijci ſaltẽ ex ↄditõe: ſi debeat eſſe factio: eo q ita intellectus etiã videt i ſinglaribꝫ: ꝛ nõ videt inſtantiã. ꝛ ſequit᷑ vltra. ergo nihil põt creari. ¶ Scdo pbat᷑ ↄcluſio vel qꝛ hęc ppoſitio. aliqd põt creari: nõ eſt per ſe nota: cum ſit articꝉs fidei: nec per ſenſum vꝉ expientiã nota: nec ex his deducibiꝉ ergo nõ põt ↄcludi pbatiue ex lumię naturali. tenet ↄña ex pmo pmiſſoꝝ. ꝛ antecedens ptꝫ in ſinglis ſuis ptibꝫ. nullę enim ſũt pmiſſę in lumine naturali notę q̃ inferunt creatõem eſſe poſſibilẽ. ¶ Tertio ſic. in lumine naturali nõ eſt notũ deũ eſſe infiniti vigoris. g nec creatõem eſſe poſſibilẽ. pbat᷑ ↄña. qꝛ creatio vel factio rei ſine ſubiecto virtuti finitę vel vigori finito nequit cõpetere. añs pbatũ fuit in queſtio. xlij. pmi: de potẽtia dei in arti. ij. ¶ Quarto. qꝛ vꝉ pbaret᷑ ex imenſitate diuinę vrtutis. ꝛ hoc nõ. qꝛ hęc nõ eſt in lumine naturali nota ſb rõne imenſitatis. vt dcm eſt. vel rõe horũ quę nũc fiunt. ꝛ hoc nõ. qꝛ in oibꝫ talibꝫ apparet aliqd ſbijci. vel ex pma pductiõe mũdi. ꝛ hęc nõ eſt nota in lumine naturali. ¶ Itẽ quõ hoc eſſet in lumine naẗali notũ. qd nullꝰ phoꝝ poſuit: nõ illuminatus fide. mõ ſic eſt de iſta. mundꝰ eſt creatꝰ. igr ptꝫ maior. qꝛ mirũ fuiſſet q circa illã materiã in lumine naturali poſſibilẽ omẽs erraſſent. ꝛ minor eſt phi pmo phiſi. ꝛ pmo de gñatõne dicẽtis q omẽs antiq philoſophãtes abhorrebãt aliqd fieri ex nõ ente. Qd ↄfirmat᷑. qꝛ Plato nõ poſuit creationẽ mũdi eſſe poſſibilẽ: quẽ tñ btũſ Aug. dicit xpianiſſimũ phoꝝ. g veriſiꝉe q nullus aliꝰ. ꝛ añs ptꝫ p mgrm in lra diſ. j. ſcdi. c. pmo. qꝛ poſuit materiã deo coeternã. ꝛ beatꝰ Ambro. i hexam. dic. Tãtũ pſũptõnis aſſũpſerũt hoies vt aliq eoꝝ tria pncipia icreata ↄſtituerẽt deũ: materiã: ꝛ exemplar vt plato ꝛ diſcipli ñ tãq creatorẽ marię: ſꝫ tãq opificẽ ad exẽplar itẽdentẽ feciſſe mũdũ. ꝛ pmo de gñatõe phs recitat opiones diũſas ãtiqꝝ: qſ hẽbãt d pncipio maẗiali. nullꝰ ãt eoꝝ dixit mdꝫ eẽ ex nihilo. ¶ Cor.

creatōem eſſe poſſibilē vel eſſe factā: vel de/
um eſſe creatorē ſola fide ē creditū ab ho/
mine viatore. patz. quia nō eſt deducibile
In ɔ̄riū ex lumine naturali. ¶ Sed in ɔ̄riū huius
arguit. ɔclōnis arguit ſic. per illos q̇ ſunt de con/
traria opione. quia deus eſt agens infini/
te potētie. vt ṗus fuit argutū. ḡ pōt aliqd
facere ex nihilo. ɔ̄ña tenz vt ſup̄ in ɔclone
ſcđa articli hui⁹ in p̄cedēti pte. ⁊ añs in lu
mine naturali eſt admiſſum in. viij. phiſi.
ergo ɔſequēs. Et poſſunt addi alie tres rō
5 nes facte ibiđ. ¶. 5. Illud qđ nō poteſt p
duci de materia. ſi ab aliq̄ agēte pducit̄: de
nihilo producit̄. mō aĩa intellectiua nō
educit̄ de materia: ⁊ tñ a deo producitur.
igit̄. maior nota eſt. ⁊ minorē pbant iſti p
Ariſtotelē in libro de aĩalib⁹. vbi vult φ
aĩa intellectiua eſt ab extra: ⁊ ḡ pducitur
et φ nō de materia ptz. qꝛ tūc eſſet corpal'
6 in materia. ¶ Sexto qꝛ deus eſt cauſa pro/
ductiua ſbaru3 ſepataꝝ. ⁊ certū eſt φ nō p
gñatōem. ḡ per creatōem. ptz maior. qꝛ de
pēdent ab eo. ṗmo celi. ⁊ xij. meth. ⁊ q̄mo/
do depēderent ab eo ſi ñ pduceret eas. Ad
iſtud mgr̄ Thomas de argētina mltas ad
ducit auctates quib⁹ nitit̄ pbare φ fuerit
de mēte phi Ariſtotel': φ deus eſſet cauſa ef
1 ficiēs pductiua omniū. ¶ Prima eſt ex. ij
meth. vbi pbat ſtatum in cauſis efficien/
tib⁹: p quā cauſam ṗmā intelligit deu3. vt
cōmentator dicit ibidē. ¶ Scđa ē. xij. me/
2 tha. vbi Auerrois ponit φ deus eſt cā rerū
in triplici genere cauſe. ſc3 finalis: formal':
exēplaris ⁊ efficientis. ¶ Tertia eſt ɔmen/
3 tatoris de ſbſtātia orbis: rep̄hendētis quoſ
dam dicētes fuiſſe de mēte Ariſtotel': φ de
us eſſet cauſa mouēs; ſed nō agēs: contra
quos dic̄ φ hoc eſſet valde abſurdū. ¶ 4.
4 eſt cōmentatoris ibidē dicētis. φ ṗm⁹ mo
tor nō ſolū eſt cauſa ɔtinuās motū: ſ3 eti/
am dans eſſe. Propter p̄dictas ratiōes ⁊
auctoritates dicit dictus venerād⁹ doctor
φ nō ſolū in lumine naturali creatio ē poſ
ſibilis: immo etiā φ fuerit de mēte phi et
ſui cōmentatoris. ¶ Septima poſſet fieri
7. rō. ratio. certū eſt φ de mēte phi fuerit. deuſ eſt
cauſa efficiēs mūdi. vel ḡ fecit mundū ex
aliq̄: ⁊ hoc nō. qꝛ nihil ante mundū fuit.
vel ex nihilo. ⁊ habet̄ ppoſitum: φ creauit
mundū. Nec valeret ſi quis diceret fugiē/
do φ nō fecit. quia tūc cā efficiēs ei⁹ nō eēt
cū efficiēs dꝛ a faciēdo. Itē cū ſit ſm Boe/
Confir. tiū; a q̄ ſit mot⁹ vt res. ¶ Cōfirmat̄. qa de

mēte phi vtiq3 mđs eēt a deo. q̄zuis coete
ne velut coeternū lumē ab ęt̄na luce. mo/
do vidꝛ manifeſtū φ q̄zuis lux eſſet eterna
adhuc ſuū lumē eſſet ab ea pductū. ḡ ſimi
liter mđs eſt pduct⁹ a deo. maior p3. qꝛ ab
ſit φ phs vnq3 cogitauerit φ eſſet mund⁹
a ſeipo. ſic p3 per auctēs etiā ex intētōe po/
ſitas. xij. meth. ⁊ ṗmo celi ṗus allegatas.
et minor ptz. qꝛ vtiq3 lumen q̄zuis eternū:
tñ a luce depēderet ⁊ lux ipm pduxiſſet vt ſi
gnū rep̄ſentatiuū ſui. Ego ſicut dixi in cō
cluſione: exiſtimo φ lumen naturale ad tā
ta ſe nō extendat. ¶ Scđo credo me ſcire Ad rati
φ de mēte Ariſtotelis ⁊ ſui cōmētatoꝝ Au ones ſol
rois nō fuerit quā in ſcriptis reliq̄rūt: cum uēdas
Ariſtoteles in. viij. phiſi. ex intentōe pro
bat ppetuitatē mot⁹ ⁊ ex h̄ pbat infinitatē
ṗmi motoris. ⁊ ṗmo de celo pbat mūdu3
eſſe ppetuū ex vtraq3 pte. ⁊. ij. celi: φ celum
nō eſt factū. ⁊. xj. xij. meth. pbat ⁊ ſuppōit
ex pbatis in phiſica: celū ſp moueri. ⁊ in ṗ
mo phiſi. oñdit: ōme qđ fit: fieri ex ſbiecto
p̄ſuppoſito. Idē vult. vij. meth. ⁊ mgr̄ diſ.
ṗma. c. iij. dic̄. φ materiā dixit eſſe pncipi
um: ⁊ vidꝛ itelligere eternū. qꝛ reputat opi
nionē phi erroneā. qđ nō eſſet niſi materi/
am poſuiſſet coeternā deo. Et ſic dictū eſt
plato poſuit magis catholice q̄3 Ariſtote
lis ɔmētator: q̇ tñ nō poſuit creatōem. ſed
materiā deo coeternā. vt mgr̄ dic̄ diſ. j. c. j.
et ṗus eſt allegatū ab Ambro. Et iō rñde
tur ad rōnes ⁊ auctoritates. ⁊ ṗmo ad rō/
nes factas p ɔclōne. ij. p̄cedētis ptis hui⁹
articuli. ¶ Ad ṗmā diceret phs: ſeq̄ns nu
dū lumē naturale ⁊ Ariſtoteles in ſuis di Ad. 1.
ctis: φ deus nō eſt infiniti vigoris: ſ3 infi/
nite pfectōis eſſential' ⁊ infinite duratōis
actual' in agēdo: ſic hec dcā ſūt. q. xlij. ṗmi
art. ij. ⁊ plixe deducta. ¶ Ad ſcđm diceret:
φ ds ſic a nll'o ē: ita nihil p̄ſuppōit ſup̄ ſe. Ad 2
ſ3 mlta ſuppōit ſb ſe. ſ. celū ⁊ cauſas ſubor
dinatas ⁊ p gñatōe materiā receptiuam
forme. ¶ Ad. iij. φ ds nō ē liber libtate op
poſitōis: ſ3 ɔplacētie vt añ dcm ē ¶ Ad. 4 Ad 3
diceret φ poſſe creare cū nō ſit poſſibile: nō Ad 4
pl⁹ dic̄ pfectiōem ſimplr̄ q̄3 poſſe pducere
aliū deū. ¶ Ad. 5. admitteret maiorē. ⁊ Ari
ſto. negaret φ aĩa itellectiua pducit̄: ⁊ ad p Ad 5
batōe3 cū dꝛ: φ ipe dic̄ φ ē ab ex. R̄. φ hoc
nō dixit more catholicoꝝ. ſ. qꝛ putabat eā
creari. ſ3 qꝛ reputauit φ itellect⁹ agēs eſſet
vn⁹ oim hoim: coet̄ns ſolū ⁊ nō inherens
et iō dicit eum eſſe ab extra. quia vt dicis

vterq; ſcʒ Alexander qui fuit diſcipl'ꝰ ariſtotelis: ꝙ Ariſtoteles per intellectū agentem intellexit deū: in quo poſuit idem eſſe ſcientiā ⁊ ſcitū. vt habet .iij. de anīa. cap. ij. Auerrois: ꝙ eſſet vna intelligētia infima: coexiſtens toti ſpēi hūane. ⁊ ſic eſſe vnū intellectū in omnibꝫ homibꝫ. ſicut hec ſolet tractari .iij. de anīa. ⁊ ptʒ ꝙ phus locutꝰ eſt ſm hanc mentē. q2 cum ponat fuiſſe mundū perpetuū: ſcederet ꝯñter fuiſſe infinitos homines: ſi ergo quilibet habuiſſet ſuā animā ꝑpetuā a pte poſt: ⁊ nō eſſet eadē anima cōis duobꝫ: vel plibꝫ: iam eſſet multitudo infinita animaꝝ intellectiuaꝝ: qđ longe diſtat ab eius intentōe. ¶ Ad ſextā

Ad 6 vocando cauſam ꝓductiuā que ꝓducit rē de nō eſſe ad eſſe: Ariſtoteles negaret añcedens: ⁊ ad ꝓbatōem diceret ꝙ depēdent ab eo per eternā emanatōem: ſic ad imaginatōem eternū lumē ab eterna luce ⁊ non per ꝓductōem de non eſſe in eſſe. ¶ Ad au-

Ad auctorita. ctoritates illas dicit: ꝙ ille omnes nō pluſ volūt. niſi ꝙ deus eſt cauſa efficiēs omniū alioꝝ. ſʒ nō dicit aliq̄ eaꝝ ꝙ ſit omniū producens de nō eſſe ad eſſe: ſʒ efficiēs eſt mūdi ⁊ ꝑpetue ſm Ariſtotelē ꝑ coeternā emanatōem ⁊ ꝯſeruatōem: nō per ꝓductōeʒ de nō eſſe ad eſſe: ⁊ aliud nō erat de mēte philoſophi ⁊ ſui cōmētatoris. ſic em̄ oīa eorū dicta cōpatiunt ſe. qui aūt dicūt eū aliud intendiſſe ꝓpter p̄miſſas auctoritates ⁊ conſiles: volūt eum ꝯdictoria dixiſſe: et ideo licet ple moueant ad eū: nō tñ ſequū-

p. 7. rōꝭ notādū. tur eius intentōem. ¶ Pro ſolōne ſeptime rōnis cū diligētia eſt notandū. ꝙ Ariſtoteles nō ponit deū ꝓduxiſſe mundū: niſi bonitate natalr ſe cōicante. licʒ per intellectū ⁊ voluntatē complacent ſic agentē queadmodū eterna lux natalr circa ſe ꝓduceret eternū lumen. Unde ꝯñter poneret ꝙ nō magis poſſet velle ꝓducere: nec etiā aliqđ maius facere. q2 naturali bonitate ad optimū eſſʒ determinatꝰ: ⁊ ſic nō libere ad oppoſita eſſʒ cauſa mundi. vt ſepe dictū eſt.

2 ¶ Scđo eſt notandū ꝙ creare dic rem nouam ꝓducere de nō eſſe ad eſſe. vt vlt ma-

Corte. I. giſter diſ. p̄ma. ca. ij. ⁊ iij. ¶ Ex quo ſequit ꝙ eterna emanatio a cauſa nō eſt creatio: cū nō ſit acceptio eſſe poſt nō eſſe. nec ſit recipere eſſe nouū: ſʒ ſit ſemp habere eſſe: q2 uis ab alio emanatū. tale em̄ eſſe nō eſt factum: cū ſit eternū. Per h̄ ad formā dr: cōceſſo añcedente ꝙ deus nō fecit mundū quia ſibi coeternus eſt: ſʒ potiꝰ eternaliter per viā emanatōis ſua bonitate ꝓduxit. ⁊ ſic eſſe cauſam efficientē eſt apud phm: eſſe cauſam efficientē ſemp conſeruantē ⁊ nō facientē vel ꝓducenteʒ de nō eſſe ad eſſe. h̄ aūt nō eſt creare vel facere: nec omnis cauſa efficiēs apud phm dicit a facere: ſʒ quedam etiā dr a ꝯſeruare: vel a coeterne ſibi producere. Diffinitio q̄ allegat a Boetio cauſe efficiētis: dat de cauſa efficiēte ꝓducente rem ad eſſe poſt nō eſſe. ¶ Ad confir- ad ꝯfir.

matōem cōcedit maior. ⁊ ad minoreʒ. ꝙ ſi lux ad imaginatōem eſſet eterna eiꝰ lumē circa ſe nō eſſet ab ea factū: eo ꝙ nullū eternum eſt factū. nec eſſet ꝓductū ꝓprie: eo mō q̄ creabilia vl' gñabilia ꝓducūt. q2 iſta ꝓducūt d nō eſſe ad eſſe: ſʒ pt dici emanatum vel coeterne ꝓductū. Et ſi dicat. tu concedis ꝙ Ariſtoteles poſuiſſet mūduʒ eternaliter a deo productū: vl' ergo produxit eum ex materia. vel ſine: ſi ex materia. tūc materia ſm eū fuiſſet ante munduʒ et ante eternitateʒ. ſi ſine materia. ergo creauit. Ad hoc reſpōdet ꝙ deus ſm tales philoſophos ſicut ⁊ cetera etiā in lumine naturali eternaliter ꝓduxit materiā ſic mundum. ⁊ ꝙ nō ꝓduxit nec mundū nec materiā ex aliq̄ poti: ſʒ neget ꝯña q̄ creauit mūdum vel materiā: ꝓprie intelligēdo terminos: quia creare ſuppponit rem q̄ creatur nūq̄ nō fuiſſe: qđ in eternis nō habʒ locū Uerū ſi quis eternā emanatōem vellet vocare creatōem: tūc nō loqueret de creatōne eo modo quo catholici: ſed depēdentiā perpetuoꝝ vocaret creatōem. ⁊ poſſet dicere ꝙ ꝯtinue materia p̄ma creat: vel mūdus. quia ꝯtinue ſic depēdet ſicut ab eterno depēdebat: hoc aūt eſſet fere noibꝫ abuti. ⁊ q̄ iſtū modū Ariſtoteles ⁊ ſuus ꝯmentator vocant ꝯſeruatōem vel eternā emanationē ſeu dependentiā reꝝ a p̄ma ſua cauſa.

¶ Hic ꝯſueuit moueri dubiū. vtꝝ catholice loquēdo: mūdꝰ poſſit eſſe coetnꝰ deo: vel Notā. potuerit produci coetne deo. vbi p̄rio manifeſtū eſt ꝙ nec nūc nec deinceps in futurū pōt mūdus eſſe coeternus deo: eo ꝙ iaʒ in preteritū tranſiuit: ipm habuiſſe eſſe poſt nō eſſe. qđ deus nō poteſt facere nō fuiſſe p̄teritum. Sed vtrū potuerit ꝓduci coetne deo? De hoc doctores noſtri ſunt diuerſi. ¶ Quidam dicunt ꝙ ſic. ⁊ mouetur ex Q2 ſic. iſto. quia filius eſt eternalr ꝓductus a patre. quare ergo nō poſſet deus etiā ꝓdu-

cere creaturam ſine initio: nō videt maior implicatio ɔtradictiōis in vno q̄ in alio.
2 ¶ Secūdo. q2 ſi nō hoc maxime eſſet q2 pducit libere ⁊ ex volūtate. ⁊ in talibꝫ videt q̄ productū neceſſario habeat initiū. ſ3 h̄ nō obſtat. q2 vbi productū eſt eternuz et deliberatōe nō indiget q̄n coeterne ſibi poſſit pducere.
3 ¶ Tertio. q2 nō min⁹ pōt aliqd eſſe coeternū dō q̄ ignis ſi eſſet eternus mō btūs Aug. dicit. vj. de trini. ca. primo ſi ignis eſſet etern⁹ ſplendor ab eo genit⁹ eſſet coeternus. ḡ etiā potuit deus pducere creaturā: vel rem depēdentē ſibi coequam
4 ¶ Quarto. q2 human⁹ intellectus pōt intelligere vel apprehendere deuz fuiſſe ab eterno rez productorem: ſ3 plus pōt deus facere q̄ homo apprehēdere. ḡ ⁊c. maiorē probant p dictū beati Auguſti. x. de ci. dei ex vbis Platonis dictis. Mūdus ſemper fuit: ſemp exiſtēte eo qui eū fecit. etiā3 phus ⁊ Auicēna ⁊ fere omēs dicūt mundū fuiſſe ab eterno. ⁊ tñ Auicēna pōit mūdum a deo factū. ⁊ minorē pbant per btm̄ Auguſtinū epl'a. iij. ad Voluſianuz dicētem. Demus igit deo aliqd poſſe qd nos fateamur inueſtigari nō poſſe In rebꝫ ēm mirabilibꝫ tota ratio eſt volūtas facient̄.

Opīo ppa ¶ Sed ſalua reuerētia hanc opinionē defendentiū mihi nō videt ſic. Pro cui⁹ declaratōe p̄mo ſuppono q̄ imenſitas quātitatis ſpiritualis maieſtatis diuine. ſtat in tribꝫ. ſc3 in eterna duratione. in interiori pfectiōe. ⁊ in exterioris effectus poſſibili productōe. dēm eſt de hoc ſatis. q. xxij. reſpiciente diſtinctōem. xix. ⁊ xx.

Nota. 2 ¶ Scdo p̄mitto q̄ deus ad extra non pōt facere effectū maximū in pfectiōe vel extenſione. de hoc dictū eſt ⁊ pbatū eo mō quo potui. q. xlij. circa diſtinctōnem. xlij. ⁊ xliij.

Notā. 3 ¶ Tertio p̄mitto q̄ nō videt rōnale q̄ plus poſſit mag' facere ſibi eq̄le i duratōe eternitat̄ q̄ in maximo qd pōt pducere ſue pductiue ptātis. volo dicere q̄ nō eſt plus rōnale q̄ poſſit ſibi equare aliqd in duratione ſic q̄ anteri⁹ in duratōe nunq̄ pōtuiſſ3 pducere q̄ in vigore ptātis: ſic q̄ aliqd produceret quo maius nihil poſſit. vltra: vel potuiſſ3 maius pducere. probo ſic. quia ſic ad agens naturale pfectum ſequit equalitas in effectu: quo ad ſimultatē tpis: ita etiā ſequit extremū ptātis ſic ſc3 q̄ nihil vltra ſm illū ſtatū pōt pducere: ḡ etiā eodez modo ſi potuit pducere maximū in duratione a pte ante: quare nō poſſet producere maximū in ptāte vel extēſione: nulla eſt ratio.

Cōclō. ¶ Ex his infero ɔclōnem negatiuā3 q̄ deus nō potuit pducere creaturā ſibi coet'nā. pbat ſic. q2 nō pl⁹ potuit pducere ſibi maximū in duratōe: q̄ ſibi maximū in poteſtate vel extēſione: p ſuppoſitōem tertiā ſ3 nō pōt pducere ſibi maximū in extēſiōe vel in vigore ſiue btute: p ſuppoſitōe3 ſecūdā. ḡ ɔcluſio vera.

1. pbat. ¶ Scdo q2 de nata creature eſt eſſe ſb tpe. ſed nullū tps pōt eē et'nū. eo q̄ tps et'nū nō mēſurat. ḡ de rōne creature nullo mō equari deo. nō deduco partes breuitatis cauſa.

3 pbat ¶ Tertio q2 de⁹ nullo mō poteſt facere eo mō quo faceret ſi ageret p modū agētis natural' ſ3 ſi ageret p modū agētis natural' tūc pduceret creaturā coeternā: ſicut ⁊ maximā. ḡ repugāt maieſtati poſſe pducere coeternā. tenet ɔſequētia. ⁊ pt3 maior. q2 ſi poſſet agere p modū agentis natural': tūc poſſ3 facere maximū qd poſſet. ⁊ ſic tantū q̄ vltra nihil poſſit: nec extēſiue nec intēſiue. cū ſit agenſ infinitū cui oīa obediūt. minor pt3. q2 agens naturale nō faceret pl⁹ q̄ coeterne.

Confir. ¶ Cōfirmat. q2 nō pōt plus pduxiſſe coet'ne q̄ iuxta extremū potētie. ſ3 ſcdm nō pōt p dicta in. xlij. diſtinctōe. ḡ nec p̄mū.

4 pbat ¶ Quarto quero a te. vtr3 depēdens coeternū emanaſſet p itellectū ⁊ volūtatē libere: necne? ſi dicis q̄ nō: tūc deus nō potuit ad ex͂ ſic agere. q2 catholice loquēdo nō pōt ad extra agere: niſi intelligēs ⁊ volēs: etiā libertate oppoſitōis. ſi dicis q̄ libere emanauit: tūc vtiq3 habet eſſe: ſic q̄ pus nō fuit. ḡ nō eſt coeternū. ⁊ pt3 ɔña. pbatur añs. quia imaginatio nō capit q̄ aliquid ab aliq̄ pducat libere ad eſſe quin ante habuit non eſſe. ſecus eſt de agente naturali in quo pductū adequat pducenti.

Ad 1. rōnē i ɔriū ¶ Ad rōnes alterius opīonis. ¶ Ad p̄mā ɔcedit añcedēs et negat ɔña q̄ ideo creaturā potuit ſine initio pducere. ⁊ ad pbatōem q̄ nō eſt ſile de filio ⁊ de creatura. q2 filius eſt nat⁹ equalis in omnibꝫ: vbi nō eſt relatōnis oppoſitio. Creatura aūt in nullo pōt equari deo nec in duratiōe nec in perfectōe nec extenſione nō ſolū in nō eſſe deū: ſed etiā in nō eſſe maximū quod de⁹ pōt. vt dictū eſt in queſtione quadrageſimaſecūda.

Ad 2 ¶ Ad ſecundam. concedit maior: q̄ in libere pductis productum eſt neceſſario omni mō finitum in duratōne a parte ante: pfectione ⁊

virtute. Tu dicis ꝙ hoc nō oportet vbi producens est eternū vel infinitū: qđ deliberatione nō indiget: eodē mō dicere posses ꝙ ad ꝓducendū maximū effectū quē posset ꝓducere: se extendere posset. qđ in dicta questione est improbatū. Dico itaqꝫ ꝙ contra naturā agētis īfiniti est ꝓducere maximū siue in duratōe siue in extēsione: siue etiā in potētia: sic ꝙ maius illo ꝓducere nunqꝫ potuisset. ⁊ imaginatio tua hic nō valꝫ. qꝛ tu supponis ꝙ sicut deus pōt ꝓducere sibi coeuū a pte post: ꝙ ita potuit ꝓducere sibi coeuū a pte ante. Et nō est simile. qꝛ quod coeuū est a pte post: est sibi coeuum ex gra sic ꝙ pōt ipm nō ꝯseruare: ⁊ aliud eo diutius: qđ aūt esset sibi coeuū a pte ante: essꝫ sibi sic coeuū ꝙ ipꝫ nihil pꝰ ꝓducere potuisset.

Ad 3 ¶ Ad tertiā cōcedit maior: ⁊ negeṫ minor. ⁊ ad ꝓbatōem dr: ꝙ ignis nō pōt esse eternꝰ nec aliqđ sibi coeternū. Sꝫ ad beatū Augustinū dicit ꝙ voluit declarare ꝙ rationabilit filiꝰ ē coeternꝰ patri. qꝛ pater eū producit naturaliter: sicut ignis calefacit mō si per impossibile ignis esset eternus et esset lucidus si essꝫ mediū susceptibile splēdor eius esset eternꝰ. eo ꝙ naturalr ꝓduceret sibi splendorē. ⁊ iō nō posset poni differētia inter duratōem ignis et splēdoris. et ita pater ad intra coeterne generat sibi filium. qꝛ naturalr sic ignis calefacit: ita paṫ generat filiū. secus est de ꝓductis ad extra q generanṫ libere: vbi necessario ꝓcedit producēs ꝓductum: eo ꝙ aliud ponit añ velle ꝓducere: ⁊ qꝛ volūtas imense ꝑor est eo Itē qꝛ necessario eius esse est in tpe possibili vel imaginario: cū mutabilis sit. qđ eternitati ꝯuenire nō posset.

Ad 4 ¶ Ad quartā ꝙ humanꝰ intellectꝰ saltē in ista vita eternitatē positiue nō pōt intelligere: eo ꝙ est infinita. infinitū aūt ſm ꝙ infinitū est ignotū. vt habeṫ ꝓmo phisicoꝝ. sed negatiue apprehendit eam: vt deū fuisse sine initio sui esse. sic intellexerūt phi. cōmētator: Auicenna: Aristoteles ꝙ mundꝰ esset eternꝰ ⁊ nō habuisset initiū. Scđo cum dicit ꝙ etiā sic pōt intelligere de creatura. dicit ꝙ h̄ est quia apprehendit deum naturaliter agere: qualiter tñ agere nō pōt ad extra. et in hoc deficit argumentū. Tertio dicit ꝙ creaturā esse coeternā deo intellectus homis nō pōt intelligere: plus qꝫ equū esse bouem quāqꝫ cōceptus homis ⁊ bouis affirmatiue pōt combinare. dicendo homo est bos et idō sicut nō pōt deus facere vt homo sit bos: nisi forte assumendo vtrāqꝫ naturam ſm vnā opinionē. ita nō pōt facere creaturā sibi coeternā. Hec btūs Augustinꝰ voluit ꝙ deus omia illa pōt que hō false potest cōbinare. vt naturā humanā esse naturā diuinā: vel indepēdentē. Quarto. ꝙ phi errauerūt: credētes deū naturalit agere ad extra. ⁊ idō posuerūt sibi rem depēdentem coeternā ⁊ maximā in ꝑfectiōe quam possit facere. ⁊ sicut vnū est impossibile ita et aliud. Sꝫ in rei veritate sicut vnum nō ē possibile: vt ꝙ faciat vnū tam ꝑfectū: qđ ꝑfectiꝰ facere nō possit: ita ⁊ aliđ: vt ꝙ potuerit sic aliqd facere ꝙ ꝑus illo facere nūqꝫ potuerit. Q, aūt btūs Augst. dic ꝙ deus aliqua pōt que nos intelligere non valemus. hoc est verū: vt ꝙ deus est homo vt ꝙ natura humana diuine est vnita in vnitatem suppositi: qđ sufficit. hoc tñ est respectu possibiliū simpliciter: sꝫ ꝙ coeterna sit ꝓducta res deo. vel equalis sue ꝓducibilitati in ꝟtute magnitudine vel duratione est simpliciter impossibile. ⁊ ergo hoc deus nō pōt. Hoc de quarto ⁊ de toto scđo articulo.

Ad rationes principales.

Ad rationes principales ¶ Ad ꝓmā negeṫ añs. ⁊ ad ꝓbatiōnē dicit: ꝙ ad creatōem nō requirit ꝙ aliquid fiat ex nō ente put ꝓpositio significat de vi sermonis. quia vt ratio arguit ꝓdicatū pro nullo supponit: sed ad intellectū doctoris bene hoc requirit. scꝫ ꝙ fiat et ꝙ nō fiat ex sbiecto: ⁊ cōtra hoc nō arguit ratio. ¶ Ad rōnes factas ad quesitū.

Ad 1 Ad ꝓmā cōcedit ꝙ regnū creatū pōt ꝑfici extēsiue vsqꝫ ad diē iudicij de lege ordinata. ⁊ post de potentia absoluta: nec est ꝯtra dicta. s. ꝑ nouaꝝ aiaꝝ ꝓductōem. ⁊ est pro dictis in dicta questione. xliij.

Ad 3 in ordie ¶ Ad secūdam ꝙ in singulis ptibꝫ pt ꝑfici accñtalit sic rō arguit. sꝫ ꝙ essentialr ꝑfici possit i eodē indiuiduo sbali: negeṫ vt dcm est. ⁊ cōtra h̄ ratio nō arguit.

Ad 4 ¶ Ratio ꝓ supposito est ꝑ dictis in tertia pte scđi articli.

Ad y in ordie ¶ Ad scđam que arguit ꝯtra q̄situ: dicitur ꝙ illa auctoritas Geñ. ij. ꝑfecti sūt celi ⁊ terra. ⁊c. intelligit de ꝑfectōe essentiali sbarū ⁊ de bona dispositōe forta∫sis optima singuloꝝ in suo gñe: iuxta legē ordinatā. sꝫ qn extensiue vniuersum ⁊ intensiue suscipientia magis ⁊ minus possint ꝑfici nō intēdit aucto

ſitas. Hoc de q̄ſtione.

Secundo queritur circa diſtinctōem ſcdam. Utrū angeli creati ſint in celo empyreo: vt in loco eiꝰ naturali? Que q̄ſtio vnū ſupponit. ſcꝫ ꝙ āgeli creati ſint i celo empyreo. ſcdo querit. vtrū vt in loco eis naturali.

arguit.1. ¶ Cōtra ſuppoſitū arguit ſic. Angeli nō ſūt. ḡ ⁊c. ꝯña tenet. ꝓbat ante/cedēs. q: nō videtur ꝙ rōne poſſit cōuinci eos eſſe: ⁊ ſcriptura cōmemorās creatōem rez nullam mentōem facit de angelis. Geneſis pmo. ſed ſolū de celo ⁊ terra. ḡ nec ex rōne. nec auctoritate videnṫ ꝓbari eſſe. ḡ n̄ ſunt ponēdi eſſe.

arguit 2. ¶ Scdo ſic. angeli ſūt creati ante celum empyreū. ḡ nō ſūt in eo creati. ꝯña tenet. ⁊ an̄s pꝫ per illud Eccī pmo. Primo oīm creata eſt ſapia ⁊ angelica creatura.

arguit 3 ¶ Tertio ſic. Angeli nō ſūt in loco. ḡ angeli creati nō ſūt in celo empyreo ꝯña tenet. q: celū empyreū eſt locꝰ. an̄s ꝓbaṫ ꝑ tertiū Boetij i libro de ebdomadibꝫ: dicētis. Cōis aīe cōceptio eſt incorporea ſiue ſpūalia nō eſſe in loco Scdo etiā q̄ ab btūs Aug. libro. 83. queſtionū. q. xx. ex intentōe ꝓbat ꝙ deus nō eſt in loco q: nō eſt corpus. angeli itaqꝫ q: nō ſūt corpa: ſimili rōne nō erūt in loco. Confirmaṫ ſic. q: conditiōes loci nequeūt angel' cōuenire. ḡ nō ſunt in loco. pꝫ an̄s. puta eſſe equale locato hr̄e vim cōſeruatiuā locati ⁊ alia hmōi quō hec poſſent angelis cōuenire.

ꝓ q̄ſito arguit. 1. ¶ Deinde arguit ꝙ ſint in eo tanq̄ in loco naturali. q: magiſter dicit ꝙ ſint in eo ſtati poſtq̄ factū eſt. ⁊ nō pōt dici ꝙ ſint in eo tanq̄ in loco innaturali. ḡ ⁊c. maior eſt mgr̄i i littera. ⁊ minor pꝫ. q: nullū violentū eſt ꝑpetuū: ⁊ n̄ ꝑpetuo ſunt in eo. Itē violentū creature rōnalṫ cū ſit pena nō pcedit culpā angeli aūt ḃm mgr̄m fuerūt in eo etiā ante culpā.

arguit 2. ¶ Scdo arguit ſic. Angelo debeṫ aliq̄s locus natural': cuꝫ neq̄at eſſe vbiqꝫ. vt dicit magiſter in pmo diſt. xxxvij. quia hoc eſt ꝓpriū dei. ſed nō eſt alius locꝰ eis natural' q̄ꝫ celum empyreū. igiṫ. pꝫ minor q: cū ſit ſupma creatura incorpea angelꝰ: ei locus ſupmus ꝯgruit. nec ꝯgruū eſſet ꝙ alius locus ei cōgrueret. Sed ꝓ ſuppoſito ꝙ ſunt in celo empyreo eſt magiſter i littera. c. vj. ⁊. vij. pſentis diſtinctōis.

ꝯ̄ q̄ſituꝫ ¶ Sꝫ cōtra q̄ſitum videṫ eſſe ꝙ locꝰ natural' ē cōſeruatiuus locati. 4. phiſi. nō aūt videṫ ꝙ aliq̄s locus ſit ꝯſeruatiuꝰ angeloꝝ: cū minus nobile nō ꝯſeruet magꝭ nobile. ſit aūt angelꝰ omi corpe nobilior.

In queſtōne erūt duo articuli. Primus erit de ſuppoſito. ſecundus de q̄ſito.

Diuiſio dicēdoꝝ. In pmo eſt notandū: ꝙ angelus ḃm btm̄ Dyoniſiū eſt imago dei manifeſtatio occulti luminis: ſpeculū purū ſplendidiſſimuꝫ.

dr̄ pmo. ¶ Imago dei iudicio meo diciṫ: q: habet per ſe exiſtentiā: ſic ꝙ n̄ innitiṫ corpi: vt hominis intellectꝰ. Et hꝫ intelligētiā: memoriā: ⁊ volūtatē. que ſunt partes imaginis. vt dcm̄ eſt in pmo li. diſtin iij.

dr̄ ſcdo ¶ Secundo dr̄ ꝙ eſt manifeſtatio occulti luminis. q: angelica creatura maxime repn̄tat diuinā eſſentiā: ꝑṗ ſue nature pfectōem. ⁊ deus eſt lumē occultū propter incōphēſibilitatē ſue pfectōiſ.

dr̄ tertio ¶ Speculū purū diciṫ. quia a ſordibꝫ corpalibuſ penitꝰ alienū: ⁊ ſplendidiſſimū. q: clare cognitus repn̄tat pfectōnes ſpērum inferiorū.

Alr̄ dr̄ angelus ¶ Aliter deſcribit Damaſce. xvj. c ſui libri ſic. Angelus eſt ſbſtātia intellectualis ſemp mobiliſ: arbitrio libera: incorpea: deo miniſtrans: ḃm grām nō natura imortalitatē ſuſcipiēs: cuiꝰ ſbſtantie ſpēm et finē nū ſolꝰ qui creauit nouit.

ſic autē̄ itelligiṫ. ¶ Et eſt deſcriptio angeli boni: que ſic videṫ debere ſumi. cſba ad drn̄am accidentiū. intellectual' i. ſpūalis vel incertēſa: ad drn̄am corpis. ſp mobilis: ad drn̄am vegetabiliū vt plātaꝝ que nō mouenṫ pi̇ena mutatiōe loci. arbitrio libera: ad drn̄am brutoꝝ. incorpea: ad differentiā aīe humane. vnde tm̄ valet ſic nō innixa corpi deo miniſtrās ḃm graꝫ: ad drn̄am maloꝝ angeloꝝ q̄ nō ſunt in grā. nō natura immortalitate ſuſcipiēs: ad differentiā dei.

tertio dr̄ angelus ¶ Aliṫ poſſet deſcribi faciliꝰ: licet minus cōplete fortaſſis. Angelꝰ eſt ſbſtantia incorpea depēdens ſepara. Et valet mihi ſeparum tm̄ ſic corpi nō natū inherere.

Nota.2 ¶ ſcdo eſt notandū ꝙ celū empyreū ſonat tantū: ſicut celū intus igneū. ab em qd̄ eſt in; ⁊ pyr qd̄ eſt ignis. q̄ſi in igne vl' intus igneū. nō feruore ſꝫ ſplēdore. qd̄ vocat mgr̄ itelligibile. nō q: indiuiſibile: ſꝫ quia ſolo itellectu ꝯgnoſcibile: q̄uis corpus ſit quiā ſb ſenſu nō cadit.

Notā.3 ¶ Tertio eſt notādū: ꝙ cū diciṫ. vtꝝ angeli creati ſint in celo empyreo: nō debet intelligi li creati a parte pdicati. ac ſi intelligereṫ ꝙ celū pſuppo/